

mokslas ir menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1972 METAI

BALANDŽIO MĖN. 15 D. / APRIL 15, 1972

PART TWO NR. 89 (15)

Šiame numery

VILNIAUS UNIVERSITETO LITUANISTIKOS DIPLOMAS RUSŲ KALBA.
LITERATŪROS VERTINIMŲ PSICHOANALIZĖ.
OKUPUOTOS LIETUVOS LITERATŪROS KRITIKA PRIEŠ PARTIJOS "GRAND JURY".
NERIMOS NARUTĖS EILERASČIAI.
KUN. V. VALKAVICIAUS IR AUDRONES SIMONAITYTES KONCERTAS.
STASIO GOSTAUTO LAISKAI IS WELLESLEY.
LIETUVOS FILOLOGŲ DARBAI IR RŪPESČIAI.
K. V. BANAITIS POKARIO METAIS VOKIETIJOJE.
AR SENOSIOS EUROPOS KULTŪRA BUVO SKOLINYS IS RYTŲ?
LONDONO LIETUVIŲ PARAPIJOS JUBILIEJUS.

KERTINĖ PARASČĖ

Vilniaus universiteto lituanistikos diplomas rusų kalba

Akiračių" 1972 m. sausio mėn. I (35) numeryje paskelbta "atmintinė", skirta "užsienio lietuviams, stojantiems mokytis į Vilniaus V. Kapsuko universitetą". Į šią atmintinę verta pažvelgti iš arčiau.

Kiekvienam lietuviui, gyvenančiam laisvajame pasaulyje, kyla pirmiausia mintis, kodėl Maskva, po daugelio okupacijos metų, nutarė įsileisti pagaliau mus — dar ir dabar tebepravardžiuojamus įvairiais pagiežingais vardais — Vilniaus universitetą? Ar tai sutartų kultūrinių mainų su JAV-ų vyriausybės rezultatas? Noras pademonstruoti, kad nebesibaiminama "buržuazinių nacionalistinės" galvosenos galimų įtaigų dabartiniam Vilniaus lietuviškam jaunimui? O gal iš tiesų, nūdienių dviejų Kremliaus valdovų širdys tiek suminkštėjo, kad imamasi skatinti ir stiprinti lietuvių užsienyje?

Visu tuo sunku patikėti. Sunku patikėti todėl, kad visa eilė SOS šauksmų (paskutiniai, mums žinomi, tai latvių komunistų partijos bendraraštis ir keblolikos tūkstančių lietuvių katalikų nusiskundimas laisvajam pasauliui) teberodo ne atlaidesnę, bet sukčiau uždangstomą rusinimo leteną, gniaužiančią pavertuosius kraštus. Sunku patikėti taip pat, kad tai vietinių Lietuvos partinių viršūnių slapta puoselėjamų lietuvių išlaikymo pastangų išdava. Saugumiečio akis tebėra lygiai budri. Taigi, norim ar ne, reikia sutikti, kad čia yra pačios Maskvos žaidimo dar vienas variantas. Kodėl toks ir, būtent, šiuo metu, tikslai patį Maskvą ir težino. Aki vaizdu, taip pat, jog tai turi būti naudinga Maskvai.

Kokia mums iš to nauda? Toks

turėtų būti logiškas klausimas mūsųose, paliekant nuošalę, kol kas bent, pirmine, suprantamai negatyvia, jausminę reakciją. Be jokios abejonės, lietuvių kalbą ir jos tikrą pojūtį joks kitas universitetas geriau išmokyti negalėtų. Gera žinoma, kad ir lietuviškoji dvasia mūsų pavergetoje tėvynėje tebe gyva. Ypač studijuojančio jaunimo tarpe. Jaunoji karta mūsų krašte bodisi plokščia komunistine propaganda ir perpranta, kasdieninė duona tapusi, sovietinį melą. Taigi, bent ta prasme, išeivijos jaunesniems, ypač pasiryžusiems kurti gimtąją kalbą, tokios studijos galėtų būti naudingos. Nenuostabu tad, kad jau yra ir tokių, kurie rimtai svarsto šią propoziciją. Bet... ir čia dabar verta pažvelgti į kitą medalio pusę, kuri kur kas blausesnė ir išmarginta klausukų klausukais.

Tiesa, keli nelietuviai, studijavę lietuvių kalbą Vilniuje, padūdijo, kad specialaus "smegenų plovimo" jie nepatyrė. Kad buvę elgiamasi su jais gan korektiškai. Bet žinome ir visą krūvą faktų apie įkyriai sekiojamus nuvykėlius, apie skrupulingai pareigingus turistinių viešbučių prievaizdas (kurių uždavinys, deja, nėra vien tik rūpintis, kad būtų laiku einama miegoti), kelionių ir vizitų varžymą, begėdiškai iškraipomus pasisakymus ir t. t. ir t. t. Apie tai nedviprasmiškai skelbiama ir minetoje "atmintinėje". Štai ištraukos iš VII-tosios pastraipos: "Gyvenantys užsienyje lietuviai, priimti į universitetą, turi: — vykdyti tarybinius įstatymus, gerbti papročius ir Tarybų Sąjungos tautų gyvenimo tradicijas... laikytis nustatytų užsienio piliečiams Tarybų Sąjungos teritorijoje gyvenimo ir keliavimo taisyklių... griežtai lai-

Po I Laisvę fondo išleisto kolektyvinio leidinio "Lietuvių literatūra svetur" pasirodymo, turime nemaža jau atsiliepimų apie šią knygą, ypač apie K. Keblio ten aptariamą išeivijos romaną, apie jo kriterijus vertinti romaną, pirmiausia žiūrint autoriaus pasisekimo pavaizduoti gyvą, nemeluotą žmogų. Kalbų sukėlė ir Keblio parinkimas aštuonių geriausių išeivijos romanų. "Kelonė" ir "Balta drobulė" J. Griniaus straipsniu "Kriterijai romanui vertinti" čia (1969. 4. 12) buvo išskirtos, kaip žinome, dėl to, kad jos atrodė kaip eksperimentai, ne veikalai, net nemorališkos. P. Naujokaitis, knygą recenzuodamas ("Tėv. žiburiuose"), taipgi atrodė gan nepatenkintas K. Keblio kriterijais ir todėl pasiūlė dar atkreipti dėmesį į kitus romanus (12). Čia K. Priešpylis, recenzuodamas P. Naujokaičio poezijos knygą, tarp kitko prikišo, kad į jo recenzijas pradedą įsivelti asmeniškumas. G. L. Mockūnas straipsniu "Dar apie romaną ir jo kriterijus" čia gynė K. Kebli, jo modernumą, nurodydamas ir "modernaus romano atributus taip, kaip jie dėstomi mokyklose ir suprantami plačios, literatūra besidominčios publikos." Taigi, kritiškai veikalai, atsiliepimai ir juos, straipsniai, pvz. kaip apie ateitininkus kritikus, ar kaip "Tauta, veikalas ir rašytojas", užuominos "Kertinė paraštė", A. Kairio prisiminimas neatlaidžių kritikų "Draugo" romano premijos įteikimo proga rodo, kad kritika yra lyg mūsų "spiritus movens".

Bet nesutariame ir gal nesutarsim, nes literatūra gimsta individe ir veikia gan jautrias pasąmones. Daugelis šiandien nesutaria, kai net toks J. P. Sartre, tikis daugiau į marksistinę visuomeninę-klasių kovos sistemą, literatūroje šiandien suabejoja, ar, sujungus psichoanalitinę sistemą su marksistine, kas nors išeis ir ar be formalinio triuko dar galima šiandien parašyti gerą romaną? (N. Y. R. of Bks, march 26, 70).

kytis vidaus tvarkos taisyklių studentų bendrabutyje, dalyvaudami savitvarkoje..." Nereikia būti teisininku, kad suprastum, jog tokie be galo apibendrinti nuskaidymai slepia savyje šimtus duobių bei žabangų. Tarybinė teisė jau ganėtinai pagarsėjusi savo chameleoniskumu. Parafrazuojant tą mūsų liaudišką posakį: jie ras lazda, jei norės lupiti. Nenorom prisimena ir prekiniai vagonai, plėšiminiai plačiosios tėvynės užkampiai, Budapestas, Praha ir Rainiai, ir "religijos laisvė", ir dar tūkstančiai kitokių tariamų privilegijų.

O jau viską apkarūnuoja šioji liūdna "atmintinė" pastraipa: "Studentui, išlaikiusiam valstybinius egzaminus arba apgynusiam diplominį projektą (diplominių darbų), valstybinės komisijos sprendimu suteikiama kvalifikacija pagal įsigytą specialybę

PETRAS MELNIKAS

Gal pravartu tuomet pažvelgti bent, kaip tie psichoanalitiniai kritikai galvoja apie literatūrą ir jos kriterijus?

Štai po ranka ir straipsnis apie psichoanalitinę sistemą (N. Y. R. of Bks, feb. 26, 70) "Anestetiška kritika". Gilus ir keliantis rimtą susirūpinimą šių dienų kritika, jis kartu paliečia ir kritikos istoriją, kritikų vargus ir šių dienų mokyklose vartojamus — jo nuomone klaidingus — metodus. Jis "šauna" kartais taip toli, kad vietomis pasidaro net miglotas, ir todėl tik su dideliu atidumu ir kantrumu galima buvo "išžvejoti" jo idėjas, suregistruoti ir, gerokai sutrumpinus, kaip nors čia atskleisti.

Kas svarbiausia, jis verčia susimąstyti. Ir mūsų kritikams, nėra abejonės, pravartu jo išklaupti. Ir jis kalba apie mūsų tarpe taip dažnai pasirodžiusius asmeniškumo pavojus, be to, atrodo, kai kuriose vietose ne tik mūsų akademikai, moralistai — visuomenininkai ir "švelnieji" kritikai, bet ir pažangieji ir naujausios kartos kritikai (iš "Liet. literatūra svetur"), gal visi save tai šen, tai ten šio straipsnio santraukoje atpažins?

Šį įdomų straipsnį parašė Frederick Crews, anglų literatūros profesorius Kalifornijos universitete (Berkeley); autorius: "The tragedy of manners", "E. M. Forster", "The poth perpelx" ir "The sins of the fathers". Straipsnis yra knygos "Psychoanalysis and literary process" įvadui, Cambridge "graduate" studentų raštams (1970).

F. Crews mato, kad literatūros kritika gali suklysti:

- 1) kai ji vartoja silpnus argumentus,
- 2) kai ji vartoja stiprius argumentus, bet mechaniskai ir
- 3) kai ji iškreipia literatūros reikavimus kuriam nors kitam tikslui.

ir įteikiamas nustatytos pavyzdžio diplomas su įrašais dviem kalbomis (rusų ir užsienio kalba pagal absolvento pageidavimą)... Kąžin ar galima būtų pageidauti lietuvių kalbą? Betgi jina negi užsienio kalba? Aisku, be galo aišku, kas yra viešpats ir valdovas... Aisku, kieno batas ir ant kieno galvos... Gal gi vien tik dėl dialekcinio gudrumo reikėjo, nors mažytėm raidytėm, liuanistikos diplome lietuviško teksto? Ne, čia jau nuolaidų nėra. Ir tasai trupinėlis masinančio jauko "atmintinėje" ima trenkti jonų žiauriųjų atrūgom.

Ir ramiai, dar kartą, viską apsvares, jau nebeabejoji, kas yra meškeriotojas, kieno meškerė, atpažįsti ir jauką ir puikiai žinai ant kokios spalvos kabluko jis užkabintas. Ir žinai, kad tu žuvis...

Net akademini kritikas, jis sako, vengia dažnai metodų, kurie visiškai parodytų literatūrinis determinantas. Tokie jų metodai yra nehumanistiški, todėl jie dažnai stengiasi išsivesti kompromisais ir dėl to praranda nuoseklumą ir aiškumą.

Mokyklose (apie kurias šnekėjo L. Mockūnas) yra studijuojami kritikai marksistai, neo-klasikai, Freudo pasekėjai, Jung sekėjai ar egzistencialistai. Visi jie, F. Crews sako, turi tik vienos rūšies kritišką nuovoką. Jie visi žiūri į literatūrą iš išorės, ne iš literatūros į išorę. O kritikas juk turėtų išaugti iš meno, kuriuo domisi, kuriuo operuojama. Kritikos turi 1) skaityti, 2) galvoti ir 3) formuoti principus apie tai, kas skaitoma, t. y. induktyvinė li-

teratūros veiklą studija turi išieiti iš pačios literatūros skaitymo.

Bet kaip ruošiami mokyklose kritikai? Šių dienų modernūs kritikos teorijos studentai dar yra apkraunami iškalbiais mokslinkais, kurie šneka apie tekstūrą, frontalinį pasisakymą, tradiciją ir šaltinius, psichologijos ir antropologijos vartotojus, aristotelizmą, tomizmą, Kolleridge, Freudą, Jung, Marksą bei mito, ritualo, "archetype", metaforų, netikrumų ir ypatingų formų specialistais.

Taigi būsimam kritikui kėsama nemaža kriterijų ir disciplinų. Studentas tada renkas:

- 1) prisiima įvairiopus (polysemos) kriterijus (aišku, kartu ir neišvengiamai tuos, kurie gal yra klaidingi). Toks tampa mokslininku - kritiku;
- 2) pasirenka vieną būdą kritikai, bet tuomet turi kritikuoti kitus būdus. Toks tampa pedantų;

3) pasidaro nesuinteresuotu (tingiu) kritiku ir dažnai sako, "hm, neblogai, ten esama kažko naujo";

4) priklauso "neišėik iš literatūros" grupės, t. y. "neparodyk, kad remiesi ir kitom specialybėm, nes tada tavo literatūrinė kritika... išbluks". Toks posūkis F. Crews atrodo yra daugiau teritorinis, kaip intelektualinis;

5) ieško motyvų, bet ne literatūrinių, kaip pvz. psichologinių ir t. t.;

6) galvoja, kad literatūra gimdo literatūrą, ji formuojasi pati, iš lėto, iš praecies.

7) ieško meniškame veikale, jo vienumoj, religinio jausmo pakaitalo, lyg to, ko nesučiupta religijoje, galima būtų atrasti literatūroje.

Bet visos šios grupės, jam atrodo, bijo "nueiti per toli"; tik neprisibijo paties svarbiausio dalyko: "niekur nenuieiti" ir nieko neatrasti.

Tačiau laikas slenka. Auga jauni, nauji rašytojai. Ir štai vienas, kitas sučiumpa kažkokį naują garšą savyje, ir tada visi rėkiam: jis pagavo motyvą! Bet kaip kritikas tokiame lyg laukinių motyvų miške gali susigaudyti? Kaip įvesti ten tvarką? Ar literatūrinė kritika gali progresuoti ir tapti mokslu? Tikimasi, kad taip bus. Principai nežinomi. Argi? Kas žino, gal reikia jų ieškoti, nes iki šiol literatūra gal buvo klaidingai studijuojama.

Zvelgiant istoriškai, literatūra buvo studijuojama kaip istorinė laiko mada, kaip jos forma, kaip religinis moralizmas ir t. t. Be to, šiandien juk dar tiek ginčijamasi, ar tas rašytojas buvo stoikas, velnias, puskvailis, vizionierius, ar viskas kartu? Taigi, Crews atrodo, kad tokia kritika nėra mokslas.

Gal tik dėl to kritikai šiandien jaučiasi laisvi, kad jie yra mandagūs, laikosi etiketo, kai ką nutyldami, atsargiai balansuodami. Bet vis susiduria tai su Freudo psichoanalize, tai su Markso visuomeniška klasių kova. Bet gal abu šie dalykai jau yra pasenę? Gal geriau būtų pusteisybė, moralinė - religinė psichologija, ar Jung metafiziniai konceptai, kurie pasisako, kad nieko nenori pasisakyti, nenori nieko išaiškinti?

Ar nebūtų gera, Crews sako, kad kritikai būtų aiškesni, sakyty aiškiai, į ką jie tiki. Teorijos yra aiškos. Kas geriau, jis klausia: eklekticizmas (pasitraukimas nuo visų teorijų), ar sekimas ty, kurie nori leisti giliau — už teorijų, kriterijų ribų?

Mokyklose dabar studijuojamos teorijos, chronologija, pletikai, idėjų istorijos, žanrų išsivystymas, bet tikras kritiškumas — kad vienas darbas tiesiog yra geresnis už kitą — yra laikomas mėgėjišku. Nestudijuojama, kaip literatūra sukelia emociją skaitytojui ir t. t. Todėl ir tradicinės literatūros studijos jam atrodo atgyventos. Studentai (net geri) nebaigia studijų, kiti lieka ir kentėdami ten šiaip sau leidžia laiką... kažkas ēda lyg visų sąžinę...

Kaip matėme, kriterijų ir literatūros supratimo - žvilgsnių (Nukelta į 2 psl.)

Jonas Vakarīs Loiptai

Nuotrauka Vytauto Maželio

KULTūros TEMOMIS KITUR

Okupuotos Lietuvos literatūros kritika prieš partijos "grand jury"

Rusijoje - bolševikinėje sistemoje ir jos okupuotuos kraštuos jau įprasta laiko nuo laiko vieną ar kitą kultūrinę situaciją, knygą ar autorių pastatyti prieš "viską žinantį ir viską lemiantį" partijos - "grand jury". Šitai daroma tada, kai partijos viršūnėse prieinama išvada, jog akiivaizdžiam ir nepageidaujamam reiškiniai ar asmeniai jau neužtenka vien pavienės kritikos ir perspėjimo spaudoje. Toks partijos "grand jury" šaukiamas tada, kai norima brutaliai partijos kirčių visuomenei pagaliau pasakyti, kas galima, ko negalima, išblaškant visas, gal kiek ir turėtas, iliuzijas, pirštu nedviprasmiškai parodant, ko turi nebūti.

Toks teismas, žinoma, vengiamas net pavadinti savo tikroju vardu. Išgalvojama neva nekalti, daugiau ar mažiau įvairūs organizaciniai susirinkimai bei pokalbiai, kurie jau iš anksto būna suplanuoti tam ar kitam kultūriniam reiškiniai, leidiniai ar autoriui teisti. Tai būna ne šiaip sau bičiuliškas nuomonėmis pasikeitimas kultūrinio simpoziumo forma, bet tai būna neatlaidus, tirioniškas partijos "grand jury" posėdis, prieš kurį balso pakėlimas reikštų ne ką kita, o tik savęs susinaikinimą.

Šį kartą prieš tokį partijos "grand jury" Vilniuje buvo atliktas šandieninė literatūrinė kritika. Savaitraštyje "Literatūra ir menas" š. m. kovo 25 d. laidoje rašoma: "Praėjusį pirmadienį (kovo 20 d.) įvyko Lietuvos TSR Rašytojų sąjungos pirminės partinės organizacijos atviras susirinkimas, kurio tema: Laikas ir jaunųjų rašytojų kūrybos problemos. Po informacinio, vieno ar kito pamokančių eilučių, kovo 20 d. partijos "grand jury" pagrindinis tikslas pasiskelbė, kada partietis Antanas Jonynas prieina prie literatūros kritikos. Jis tada ir pradėjo šitaip:

"Pripažindami jaunųjų poetų kūryboje besireiškiantį knygiskumą, turėtumėm pripažinti ir platesnio pobūdžio visos mūsų poezijos bėdą — pastebimą jos didelio laivo pasvirimą ant formalinių ieškojimų, estetizavimo šono. Nežinau, ar tai jau mūsų poezijos senatvė, kaip neseniai Tiesoje būkštavo V. Areska, bet laivo, pasidavusio įnoringoms srovėms, šokinėjimo ant bangų pavojus, man rodos, gana realus. Mūsų jaunieji poezijos kritikai matuoja poezijos potvynius ir atoslūgius, bet ne itin gilinasi į jos kryptis, tūrį ir turinį. O bangos neša. Neša kone visus, ir, žinoma, visų pirma mažiausiai "nugrimdusius" — jaunuosius. Kritiką emė naudoti terminą "kolektyvinis meistriskumas". Tokio "kolektyvinio" meistriskumo, o tiksliau sakant, susiniveliavimo, susibendravardiklinimo jaunųjų poetų kūryboje yra.

Tačiau, kita vertus, mūsų kritika dar nepakankamai atskleidžia vidines mūsų jaunųjų poetų idėjų ir meninių nesėkmių priežastis. Jaunųjų ugdymui analizuoti nepasistatoma Nemuno š. m. 2 numerioje išspausdintas V. Kubiliaus straipsnis Talento mįslė. Šis tiesiog suglumina beprasmišku talento mistifikavimu ir visiškai jo autonomijos paskelbimu, jaunų rašytojų visuomeninio auklėjimo prasmės paneigimu. Norėtusi išskirti ir skaudų pasipiktinimą dėl nebe pirmą kartą pasirodžiusios V. Kubiliaus tendencijos paleisti visuomeniniam pikantišką paskalas apie vyresnius mūsų

rašytojus, pirmiausia apie pokario kartą. Kodėl taip siekiama vyresnius sukompromituoti ir nustatyti prieš mūsų jaunimą. Ką galvoja tai duos? Ką galvoja šiuo klausimu Nemunas?

Grijdamas prie jaunųjų ugdymo temos, norėčiau itin pabrėžti, kad šiandien smarkiai susikomplicavusiomis, bet todėl tik dar didesnį klasinį ašturmą įgyjančiomis ideologinėmis dviejų pasaulių kovos sąlygomis labiausiai reikia jaudintis ne dėl talento prigimties klausimų, o dėl to, kam tarnauti, kokiems visuomeniniams siekimams atlipti kryptį ar yra kreipiamas talentas".

Po šitokio kaltinimo bolševikinėje sistemoje vienintelis kaltinamųjų pasiaiskinimas tegali būti tik mušimasis į krūtinę ir nuolankus mea culpa. Niekio kito nebelieka ir "Nemuno" redaktoriui Antanui Drilingai. "Literatūros ir meno" informacija toliau tad ir sako:

"Literatūrinio jaunimo žurnalo Nemunas vyriausiasis redaktorius Antanas Drilinga kalbėjo apie redakcijos darbą su jaunaisiais literatais, apie kritikos medžiagą žurnale. Jaunųjų santykiai, pabrėžė kalbėtojas, su Nemuno žurnalu nuo pat pirmųjų numerių susiklostė palankiai literatams. Jaunieji Nemune rado tribūną debiutams, buvo išspausdinta nemaža įdomių aukšto idėjinio ir meninio lygio kūrinių.

Tačiau reikia pripažinti, pasakė A. Drilinga, kad žurnalas ne visada buvo pakankamai reiklus, kad, toleruodamas jaunųjų ieškojimus, vis dėlto išspausdino ir menkaverčių rašinių bei kitokių medžiagų, nebūdingų pagrindinei mūsų jauniosios kūrybinės inteligentijos daliai. Žurnalas nuolat didino reiklumą jauniesiems, pastaruoju metu ypač sustiprino dėmesį jų kūrybos idėjiniam kryptingumui, visuomeniniam reikšmingumui. Bet orientuodami jaunuosius kūrėjus, mes padarėme dar ne viską. Ypač dideli žurnalo trūkumai atsispindi literatūrinės kritikos srityje. Galimas daiktas, iš dalies dėl to, kad kritikos žanras žurnale labiausiai deficitinis, susigundyta spausdinti kritiko V. Kubiliaus straipsnį Talento mįslė. Deja, negalima sutikti su daugeliu V. Kubiliaus teigimų. Bandydamas atplėsti kūrybos procesą nuo visuomeninių socialinių reiškinų ir sąlygų, talentą laikydamas aukščiausia visuomenės stovėčia substancija, autorius tuo pačiu išreiškia tendencijas, kurios gali nuvesti į kūrybos hermetizavimą bei estetizavimą, į jos atitrūkimą nuo gyvenimo."

O kad neatrodytų, jog gelbėdamasis atgaikvoja vien tik kaltinamasis, bet partijos žodžiui pritaria ir publika, turi būti rastas ir publikoje balsas, kuris "grand jury įnešimą" paremtų. Šį kartą tas pareigas turėjo atlikti kitas kritikas, Alfredas Guscis:

"Jauniesiems reikia aktyviai praplėsti mūsų pasaulio pažinimo dialektiką. Ne vienam jaunam literatui reikia daug ką atrasti visuomeninių idėjų, filosofijos, etikos srityse. Krinta į akis tam tikras jaunųjų nerangumas, gyldenanti pilietiškos reikšmės problemas, svarstant politinius patriotinius klausimus. O jų jie egzistuoja! Ne už politinį ideologinį tendencingumą norėtusi čia agituoti, nes atviras tendencingumas dažnai sunaikina meniškumą. Tačiau būtina, kad jaunasis literatas visada žinotų, kad tarp duo-

nos kashio arba nekalčiausios kūdikio šypsenos ir tarp socialinės politinės tendencijos egzistuoja dialektinis ryšys. Ir džiugu, kai jaunieji literatai apčiuopia šį ryšį ir bando išreikšti kūryboje. Jaunieji rašytojai šiandien turi iš ko pasimokyti, sprendami aktualius socialinius klausimus. Geriausia mūsų rašytojų kūrinių liudija, kad lietuvių tarybinėje literatūra pajėgi sukurti progresyvių socializmo idealų ir aukšto literatūrinio meistriskumo sintezę".

O vengiant sudaryti įspūdį, kad čia vyksta vien tik vaikų — jauniosios kartos teismas pasikalbėjimas, bet kad ir vyresnioji bolševikinių tarybininkų karta dar neatitraukė rankos nuo diržo, prakalba ir Rašytojų sąjungos pirmininkas Alfonasas Bieliauskas: "Neatsakingos kalbos, neatsakingas elgesys, neatsakingi straipsniai kenkia normaliam mūsų literatūros procesui. Spaudoje vis dar pasirodo vienas kitas straipsnis, kuriame aprašomos vien negatyviosios mūsų gyvenimo ir kūrybos pusės. Tai dezorientuoja mūsų jaunimą. Kaip teisingai čia buvo pažymėta, toks neatsakingumas, neobjektyvumas būdingas V. Kubiliaus straipsniui Talento mįslė".

Gi artėjant prie teismo posėdžio pabaigos ir laikantis komunistinės gradacijos plano, viską sumuojantis ir nekritikuojantis žodis turi tekti LKP CK skyriaus vedėjo pavaduotojui Jonui Bielinui. Jis ir kerta:

"Ištikimybė komunistiniams idealams — štai mūsų pareiga. Priešpastatyti jaunesnei kūrybai kartą vyresnei, nuvertinti pastarosios kūrybą reikiama peržengti elementarias etikos ribas."

Ir pagaliau teismas užsklendžiamas neva in corpore pareikšta (geriau

Eugenijus Mindaugas Budrys

Dailininko darbų paroda Ciurlonio galerijoje, Chicagoje, atidaroma penktadienį, balandžio 28 d. 8 val. vak.

Išreikalauta nuomone: "Buvo priimtas nutarimas, kuriame numatytos gairės toliau stiprinti idėjinį ir kūrybinį jaunųjų rašytojų ugdymą."

Šiam brutaliam rašytojų ir literatūros kritikos prievartavimui kitokiu

akivaizdesnių komentarų čia ir nereikia. Pakanka "Literatūroje ir mene" paskelbtųjų, kad supratume bent kiek laisvesnės literatūrinės kritikos pasmaugimo "dialektiką" pavergetoje Lietuvoje.

k. brd.

Literatūros vertinimų analizė

(Atkelta iš 1 psl.)

Į ją straipsnyje yra daug. Jų klaidingas pasirinkimas, kai kurių atmetimas ar nė vieno nepriėmimas yra labai svarbus momentas ne tik kritikui, rašytojui, bet ir abejojančiam skaitytojui, gal net tautos kultūrinio - literatūrinio gairių nustatymui? Kritikerių rinkimasis literatūroje gal yra panašus į ginklų pasirinkimą dvikovoje į "strėlių ar kulipkų" pasirinkimą, kurias tautiniai svarbus kritikas, iššaukiantis ir rašytojų ir skaitytojų širdis. Tai pirmas ir svarbus žingsnis literatūroje, nes po jo seka veikalas. (Tenka čia prisiminti ir K. Kėlio nusiskundimą, neprikli. Lietuvos romano ne per aukštą lygį. Kas kaltas? Gal ano meto menki, silpni kriterijai?)

Taigi reikia gerai rinktis. Bet kuriuos kriterijus?

F. Crews straipsnio antroje dalyje (jau sekantiame N. Y. R. of Bks. nr.) renkasi. Jis sako, gal galima kriterijus atrasti už literatūros ribų? Ar taip humaniška daryti? Ar tikslu? Bet kas tas humanizmas? — klausia jis. Gal tai tik žydų - krikščionių tekstai? Knygos? Jų sąrašai? Gal krikščioniškas išauklėjimas? Čia jis stebisi pačių krikščionių religiniais karais ir visu tuo, ką šiandien ir šiame šimtmetyje iš tos tradicijos praktiškai gavome. Kartu jis ir tarp mokslų? Kodėl literatūra galvoja; kam statyti sienas ir turi būti autonomiška?

Juk visos kultūros ir tradicijos, jis sako, ieškojo universalizmo, net to neįsivaizduojamos. Ir tai parodo, kad ir literatūra, augdama lygiagrečiai ir funkcionaliai su kitom mokslo sritimis, galėtų daug ko laimėti. Jis pvy. galvoja, kad Freudas jai daug padėtų. Juk jis pamatė psichinę auką, kurią žmogus

dažnai užmoka už jo priklausomumą (motinai ir t. t.) ir jo mėginimą sukurti bent kultūrą po jo visų tų užgniaužtų, neišsakytų minčių ir norų. Žmogus lyg kūdikiš, kuris bijosi vienas tamsoje, bet, būdamas grupėje jis per daug drąsiai istorijoje pasirodė su visais karais, kankinimais, orgijomis, atgailom ir pedantiška perfekcija.

Tokioje perspektyvoje net menas, atrodo, nebuvo (ir nėra) instruktyvinis, dekoratyvus, bet tik kaip anestetiškas "narkotikas" (sedative). Atrodo, kad menininkas tik kurdamas lyg atleisdavo tuos gyvenimo jam užmestus varžtus, cenzūrą. Todėl gal ir atsirado literatūroje tos "laimingos užbaigos", epilogai, forma valdė chaosą, veiksmas buvo priešpastatytas nuoboduliu (neveiksmui), atsirado kultūrinė tvarka. Bet kritikas ignoruodavo meno pasiekus laimėjimus fantazijoje, astroj, nerime. Kritikas matė tik moralę, formą, žanrą. Tokia dažnai būdavo kritika.

*

Aišku, tokia kritika apsaugo skaitytoją nuo sukrėtimo, nuo pavojaus, padaro autorių gerą gerutį ir supančioja jo — autoriaus — tikras emocijas. Kritikas tada meluoja publiškai. O vis dėlto jis turėtų žiūrėti į veikalą iš autoriaus emocinio taško, kaip visa ta emocija atsirado? kodėl? ir keliauti iš to taško atbulas, nepaleisdamas iš akių emocijos incepcijos. Juk tema atsiranda psichėje, tamsoj; psichanalitinis kritikas todėl gal yra ir gilesnis už kitus; jis gali atrasti satyrą, sąvės paties kritiką ten, kur kiti to nematys. Kritikai to dažnai ir nemato. Juk menas gali būti

praity. Daug kuo jau juo netikima (Sartre tik dalinai prieš jį pasisakė, jis mato naują literatūrą lyg Freudą ir visuomeniškumo jingynį). F. Crews galvoja, kad per 70 metų nuo Freudą geresnės sistemos dar neatrasta. Kai kas iš Freudą minčių dar galioja, ir kritikas turėtų jas studijuoti, nors garantijos pasisekimui nėra, nes Freudas nėra lengvai suprantamas. Kritikas taigpi negali tapiti ir patologu. Jis turėtų bent gerai naudoti tai, kas įrodyta.

Taigi, reikia studijuoti rašytojo pasamone, Crews sako. Mes žinome, kad literatūra

gimsta pasamoneje, iš po gyvenimo cenzūros užslėptų norų ir tik ji duoda panašų "išsilaisvinimą" ir ją skaitančiam skaitytojui. Taigi, ar tai nėra jau beveik kažkas moksliška? Skaitydami, mes sutinkame visą gamą vaizdų (nuo realistinių iki absurdu), bet turėtume gėrėtis, jis sako, tik literatūros meno komplikotumu, ekonomija, energija, susivaldymu, precizija, reverbacija, bendru vaizdu, konfliktu.

Reikia veikaluose ieškoti to psichinio grožio, jis sako. Juk grožis yra lyg teroras, kurį mes

(Nukelta į 5 psl.)

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1—4 ir 7—9; antrad. ir pentad. 10—4; šeštad. 10—2 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-0900
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINIS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepi, skambinti: MI 3-0001

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLAVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rezid. — PROspect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

VAL: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Ofiso ir buto tel. OLYmpic 2-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. ALG. KAVALIŲNAS
VIDAUS LIGŲ IR KRAUJO SPECIALYBĖ
5540 South Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Skambinti — 585-2525

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Išklyrus trečiadienį. Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet

Tel. RELiance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuviai gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. šeštad. uždaryta.

DR. NINA KRAUCEL - KRIAUCELIŲNAITE
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 S. Kedzie Ave.
Tel. WA 5-2670, neatsiliepus skambinti 471-0225. Valandos pagal susitarimą.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6-8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p. šeštad. 11 val. ryto iki 2 val. p. p.
Ofiso telefonai RE 7-1168
Rezid. tel. 239-2019

Perskaite "Draugą", duokite kitiems pasiskaityti

DR. MARIJA LINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telef. HEmlack 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71st ir Campbell Ave. kampas)
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 3 val. popiet iki 7 val. vak. Ketvirtad. ir šeštad. nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis, Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta trečiadieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800 Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą. Trečiadieniais uždaryta

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Tel. 737-2290, ofiso ir rezidencijos
Pirma liguos tikrai susitarus — (By appointment)

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslės ir Prostatos CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antrad. nuo 1 - 4 popiet ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 443-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELiance 5-4410
Rez. GROvehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TEL. — 925-8296
Valandos: 2-3 v. v. penktad. 10-12 ryto, 2-3 val. vak. šeštad. 1 iki 4 v. vak. Treči. ir šeštad. uždaryta. Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez., 2652 W. 59th St.
Tel. PROspect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., treči. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123, Namų GI 6-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-4 ir 6-8. Treči. ir šeštad. uždaryta.

TEL. PROspect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VASKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val: pirm., antrd., ketv. 6-8 val. vak., penktad. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet Treči. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141, Namų 638-4850
Val. pirm., antr., ketv. 2-6 ir 6-8, penkt. 2-5. Šeštad. pagal susitarimą

Simpatingas muzikos vakaras

VL. JAKUBENAS

Religinės šalpos rėmėjų suvažiavimas balandžio 8 d. Chicagoje buvo surištas ir su koncertine dalimi, kurią atliko kun. Vincas Valkavičius, pasirodęs kaip smuikininkas ir dainininkas, ir dainininkė-solistė Audronė Simonaitytė.

Koncertinė dalis praėjo nuotaikingai; ją galima apibūdinti iš dalies kaip savybės vakarą, iš dalies — kaip tikrą koncertą.

Kun. Vincas Valkavičius, pianisto Alvydo Vasačio palydimas, pagrojo rimtą klasišinę programą: barokinio periodo italų kompozitoriaus Arcangelo Corelli (1653-1713) sonatą ir XIX amžiaus vokiečių kompozitoriaus J. Raffo Cavatiną. Nepretenduodamas į profesionalus, kun. V. Valkavičius smuiko valdymas prilygsta daugeliui profesionalų; jis turi nestiprų, bet malonių toną, visiškai tikslią intonaciją ir gerą stilius supratimą, tiek italų barokininko, tiek ir vokiečių romantiko kūriniuose. Lyginant su profesionalais, suprantama, čia neturima omenyje žymių koncertinių solistų. Bet daugelis eilinių simfoninio orkestro narių, kartais koncertuodami, pasirodo ne geriau, o gal ir blankiau. Kaip mėgėjų, tai yra imponuojantis pasiekimas. Kun. Vincas Valkavičius smuiką studijuoja nuo pat mažens; jis yra apdovanojamas igimtu, švelniu muzikalumu.

Kaip dainininkas, kun. V. Valkavičius turi nestiprų malonaus tembro baritoną; šioje srityje jis tik neseniai pradėjo reguliariai mokytis. Didėsni dalis jo programos buvo be jokių pretenzijų, simpatingai — mėgėjiška baladiška atlikų liaudies dainų bei melodeklamacijų pavidale. Ryškesnio, labiau koncertinio išpūdzio solistas pasiekė dviejuose lietuvių liaudies dainose: ju viena lyriška, aranžuota K. V. Banaičio, kita komiška — Vl. Jakubėno. Čia buvo gera diktacija bei spalvinga išraiška išskeltas kiekvieno posmo turinys. Liaudies dainų gražus atlikimas yra ypač įdomus dar ir tuo, kad kun. V. Valkavičius yra gimęs Amerikoje.

Audronė Simonaitytė prieš porą metų atvyko iš Lietuvos; ten ji yra studijavusi muziką konservatorijoje, imdama choro dirigentės specialybę. Chicagoje kol kas ji sėkmingai ir pasireiškė šioje srityje, kaip pagalbininkė, „dainavos“ bei „Vycių“ choruose. Solistines dainavimo studijas ji pradėjo Amerikoje; šiuo metu ji studijuoja Roosevelt University muzikos mokykloje, Chicagoje, ir yra laimėjusi keletą dainininkų konkursų. A. Simonaitytė turi neperstiprų, bet gerai valdomą lyrinį sopraną. Padainuotose kūriniuose — tiek lietuviškuose: J. Šopagos, J. Gruodžio ir A. Kačanausko dainose, tiek Ch. W. Glucko operinėje arijoje ir dviejose R. Schumanno dainose ji parodė, šalia tvirto muzikalumo, ir įtikinančią išpildymą bei laisvą laikymąsi scenoje. Ji turi ypač gražią lietuvišką dikoiją; kitose kalbose kol kas yra kitaip: „Les divinites du Styx“ Glucko operoje, tik arčiau įpusėjus, paaikšėjo, jog dainuojama prancūziškai.

Idomus reiškinys: A. Simonaitytės balso vibracija (kiek per didelė) savo charakteriu primena rusų mokyklą moterų baluose. Panašų skambesį dažnai tenka girdėti per FM radiją pateikiamose rusų operų plokštelėse. Tuo tarpu A. Simonaitytės biografinėje ir muzikos studijose (įskaitant „privalomo dainavimo“ pamokas pas lietuvių mokytoją Vilniuje) nebuvo jokio sąlyčio su rusų konservatorijų

balso vystymo metodais. Ji jos dabartinis vokalinis treningas yra amerikietiškas. Čia galima tik spėlioti dėl nesamoningo bendros aplinkumos veikimo,

beaugant, ar... iš viso esama vien gryo atsitiktinumo. Šios pastabos, snuprantama, nėra jokia kritika, bet vien įdomumą sukeliančių, gal net kiek subjektyvių

ispūdzių išreiškimas.

Kaip dainininkė solistė, nepaisant amerikoniškų konkursų laimėjimų, Audronė Simonaitytė dar yra jauna; ji neabejotinai vystysis dar toliau. Bet jau ir dabar ji yra įnašas mūsų dainininkų jaunąją kartą. Jos Lietuvoje įgyta choro dirigentės specialybė irgi neturėtų būti čia užmiršta; ji gali būti labai reikalinga, turint omenyje silpnėjančią mūsų chorų aktyvumą.

Solistus savo įprastu užbaigtu lygiu palydėjo Alvydas Vasaitis.

Muzikos kritikas klausosi... Prof. Vladas Jakubėnas Religinės šalpos rėmėjų suvažiavimo koncerte, Chicagoje. Dešinėje Olga Jakubėnienė. Nuotr. V. Noreikos

Lietuvos filologų darbai ir rūpesčiai

Vakarų pasaulyje vis labiau reiškiasi tendencija valstybinių įstaigų, bendrovių, organizacijų vienetų pavadinimus prastinti ir trumpinti, kad jie būtų lengviau įsimenami, ne tokie gremėzdiški. Pavyzdžiui, galėtų būti ir Kanada, kurios buvus Dominijos statistikos biuras pavadintas „Statistikos Canada“, o vyriausybės informacijos departamentas — „Information Canada“. Panašiu pavadinimų supaprastinimo pavyzdžiu Vakarų pasaulyje iš tiesų yra daug, ir jie, matyt, ateityje tik gausės.

Sovietiniame pasaulyje, o tuo pačiu ir sovietinamoje Lietuvoje, atrodo, vyrauja priešinga tendencija — įstaigų ir kitų oficialių vienetų pavadinimus užsispyrus sukombinuoti kuo įmančiau, padaryti juos kiek tik įmanoma ilgesniais ir, atvirai kalbant, nuobodžiai gremėzdiškais.

Va, neseniai Vilniuje įvyko atskaitinis susirinkimas vienetų, kuris pavadintas: Koordinacinė probleminė taryba „Lietuvių filologija“. Nors, antra vertus, tas pavadinime įterptas žodis „probleminė“ yra visiškai gyvenimiškas, bent sprendžiant iš Kosto Korsako pranešimo apie lietuvių filologijos darbus ir planus, neseniai paskelbta „Tiesoje“.

Lietuvos filologai, atseit, kalbininkai, literatūros mokslininkai, folkloristai, neišskiriant nė istorikų, lituanistikos iš tiesų pasiekė labai gerų, išsidėmėtinų ir išlikiančių rezultatų. Nežiūrint Lietuvos mokslininkams neįvegiamos duoklės sovietinam režimui, Lietuvos filologai vis dėlto gebėjo savo veikalais ir atliktais tyrinėjimais svariai praturtinti liuanistikos aruočius. Tad Lietuvos Mokslų akademijos nario ir literatūros kritiko Kosto Korsako pasigyrimas, kad „mūsų filologai savo svariais, kapitaliniais darbais pagrįstai užtikrino Tarybų Lietuvos mokslo išsivystymą pasaulinio lituanistikos centro vardu“, nėra visiškai be pagrindo. Vilniuje leidžiamame žurnale „Baltistica“ moksli-

nus straipsnius spausdina ir Vakarų lituanistai, Lietuvoje organizuojamose mokslinėse konferencijose, nors ir nedažnai ir ne itin gausiai vis dėlto dalyvauja ir lituanistai iš Vakarų. Nepasiekę tam tikro mokslinio lygio, Lietuvos lituanistai tokio tarpautinio dėmesio juk nebūtų susilaukę. Pagaliau, kur gi turėtų būti pasaulinis lituanistinių mokslų centras, jeigu ne pačioje Lietuvoje?

K. Korsakas gana smulkiai papasakoja, ką Lietuvos mokslininkai šiuo metu dirba liuanistinėse srityse. Jau esąs išleistas akademinės Lietuvių kalbos gramatikos 2-sis tomas, dabar mokslininkų kolektyvas rašas 3-įjį tomat, kuris bus skirtas sintaksei. Užbaigtas lietuvių kalbos morfologinės sandaros išsamus apibūdinimas. Jau spausdinamas didžiojo lietuvių kalbos žodyno 9-sis tomas, apimantis raidę „P“, ir naujai perredaguotas dabartinės lietuvių kalbos žodynas su per 60 tūkstančių žodžių, kuris bus išleistas keliadesimties tūkstančių egzempliorių tiražu. Grupė Vilniaus universiteto dėstytojų ruošia praktinį lietuvių kalbos vadovą. Lietuvių kalbos atlaso rengimas spaudai, pasak Korsako, „suintensyvojo“, jau daromi žemėlapių. Baigiamas tikslinti Lietuvos gyvenamųjų vietovių vardynas ir pradeda rengti lietuviškų pavardžių žodynas.

Literatūros mokslo srityje „svarbiausias“ veikalas, K. Korsako nuomone, esąs šiuo metu baigiamas vienašimtis lietuvių literatūros istorija rusų kalba. Ši met busias išleistas lietuvių literatūros kritikos 2-sis tomas, apimantis nepriklausomos Lietuvos (1917-1940) metus. Baigiamas ruošti Literatūros ir kalbos 12-sis, žemaitei skirtas tomas. Universiteto dėstytojų grupė yra paruošusi straipsnių rinkinį, pavadintą „Prie lietuvių literatūros lopšio“.

Literatūros mokslininkai šiuo metu rengia monografijas arba

ruošia studijinius straipsnius įvairiais lietuvių literatūros klausimais. K. Korsakas nurodo, kad „ypač bus sustiprintas“ vadinamasis lietuvių literatūros darbus planuojai ir atlieka savarankiškai, be to, „Vagos“, „Minties“, „Sviesos“ leidyklos leidžia daug liuanistinių veikalų, kurių leidybą planuoja ir Lietuvos filologams paveda parašyti visiškai savarankiškai, pasak Korsako, „kitos žinybos sistemoje“.

Susidaro ispūdis, kad šita problema K. Korsakas iškelia, ne tiek regimybės ar priežiūros noro skatinamas, kiek siekdamas Beveik visi čia minėti liuanistiniai darbai jau žinomi iš Lietuvos periodikos, kai kurie jų veikalų jau yra pasiekę Vakarus, pagaliau apie daugumą jų darbų jau buvo skelbta niujorkiškės Eltos biuleteniuse, Draugo kultūrinėje kronikoje ir kitoje išeivijos spaudoje. Vadinasi, visa tai iš tikrųjų nėra ypatinga laikraštinė naujiena. Betgi vienoje vietoje išvardijus bent svarbiausius pastaruoju metu Lietuvoje atliktus arba dabar atliekamus filologų darbus liuanistikoje, galima susidaryti aiškesnį vaizdą, kokių mastu tas darbas dabar Lietuvoje aplamai atliekamas, o atskirų sričių žinovai, be abejo, galės pastebėti ir gal išskirti, trūkumus, nepriteklus, atkreipti žvilgsnį į tas liuanistikos sritis, kuriom, gal būt, nepakankamai dėmesio skiriama.

O nemažai visokių liuanistinės filologijos problemų, kaip kad aukščiau buvo užmintą, tiesiogiai arba bent implikacijos būdu užmena ir pats K. Korsakas savo pranešime. Jis, pavyzdžiui, skundžiasi: „Ne taip sėkmingai, deja, kol kas vyksta kolektyviniai darbai iš lietuvių kalbos istorijos“. Vienašimtis lietuvių literatūrinės kalbos istoriją Vilniaus kalbininkai, pasirodo, ruošia jau kelinti metai, nors tokio veikalo skubiai reikia tiek studentams, tiek aplamai visu-

Po koncerto Jaunimo centre, Chicagoje: smuikininkas — solistas kun. Vincas Valkavičius, solistė Audronė Simonaitytė ir pianistas Alvydas Vasaitis. Nuotr. V. Noreikos

menei. Ir šioje vietoje gal bus visiškai prasminga paminėti, kad Chicagos Pedagoginis Lituanistikos institutas JAV Lietuvių fondo lėšomis visai neseniai išleido, tiesa, nelabai prabangiai apipavidalintą, bet vis dėlto visiškai tvarkingai ir skoningai techniškai pateiktą dr. Petro Joniko „Lietuvių bendrinės savarankiškos kalbos kūrmasi“... O išeivijoje tai, tarp kita ko, jau antrasis profesorius Joniko tos pačios srities išleistas veikalas...

Problema K. Korsakui sudaro ir tai, ką jis vadina liuanistinės filologijos darbų „koordinavimu“. Atrodo, kad jis norėtų griežtai centralizuoti tos srities Lietuvos mokslininkų veiklą, tyrinėjimų derinimą, atliktųjų uždavinių paskirstymą atskiriems mokslininkams ar jų kolektyvams, ruošiamų veikalų eilės tvarką, netgi disertacijų temų pasirinkimą. Dabar, esą, Mokslų akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institutas, Vilniaus universiteto bei kitų aukštųjų mokyklų filologijos mokslų katedrų dėstytojai savo mokslinius darbus planuoja ir atlieka savarankiškai, be to, „Vagos“, „Minties“, „Sviesos“ leidyklos leidžia daug liuanistinių veikalų, kurių leidybą planuoja ir Lietuvos filologams paveda parašyti visiškai savarankiškai, pasak Korsako, „kitos žinybos sistemoje“.

Susidaro ispūdis, kad šita problema K. Korsakas iškelia, ne tiek regimybės ar priežiūros noro skatinamas, kiek siekdamas

turimų medžiaginių resursų ir pačių mokslininkų potencialo racionališnio panaudojimo. Tarkyla klausimas, ar K. Korsako tokios galvosenos kartais nesulygoja tas trisdešimtmetis, kurį jis išgyveno totalistinėje, pernelg centralizuotoje ir perplanuotoje valstybėje. Pluralistinis, aktyviai decentralizuotas, savarankiškos iniciatyvos skatinamas ir palaikomas akademinių pasaulis Vakaruose vis dėlto pasiekė nuostabių laimėjimų ir pirmaujančios vietos visose srityse, neišskiriant nė humanitarinių mokslų.

Bene rimčiausia problema Kostui Korsakui sudaro filologijos mokslininkų prieauglio klausimas Lietuvoje. Mat, prieš kelis metus mokslo daktarų ir kandidatų skaičius Lietuvoje buvo proporcingai vienas žemiausių visoje Sovietų Sąjungoje. O dar anksčiau, pirmaisiais pokario metais, ypač kvalifikuotų, akademinių lygio mokslininkų, liuanistų trūkumas Lietuvoje buvo iš tikrųjų kritiškas, nes didelė dalis pačių pajėgiausių liuanistų (Biržiškos, Krėvė, Maciūnas, Skardžius, Salys, Jonikas, Balyš, Ivinskis, Jakštas ir eilė kitų) pasitraukė į Vakarus. Lietuvoje likusieji filologai, kurių dauguma buvo gimnazijų mokytojai ir neturėjo patirties universitetinėje dėstyje, patys sugebėjo akademiškai gerokai užteikti ir išauklėti visą eilę jaunesnių labai pajėgių liuanistų. Pastarųjų penkerių metų bėgyje keli filologai Lietuvoje apgynė diserta-

cijas daktaro laipsniui gauti, o keliadesimt filologų įsigijo mokslų kandidatų laipsnius. Ir pačių pastaruoju metu jau yra apgintos arba baigiamos rašyti kelios daktarinės disertacijos iš literatūros mokslo, kalbotyros ir folkloristikos srities.

Tačiau filologų trūkumas Lietuvoje dabar darosi labai aktualus. Pasak K. Korsako, „tai kelia susirūpinimą, nes kai kuriose mokslo įstaigose šiuo metu dirba nemaža jau gana senyvo amžiaus filologų, kuriems pasitraukiant iš aktyvios veiklos, vis dažniau nėra kuo jų pakeisti. Tuo tarpu jaunų kvalifikuotų įvairių specialybių filologų ima jau pastebimai trūkti“. (Pabraukta cituojant). Vadinasi, nežiūrint to iš tiesų nemažą studijuojančiųjų skaičiaus Lietuvoje, liuanistų nebuvo pakankamai paruošta. Prisimenant, kad sovietinėje švietimo struktūroje aukštosiose mokyklose veikia griežta kvotu sistema, kitaip sakant, kad įvairias specialybes studijuojančiųjų skaičius yra nustatomas įvairių planavimo institucijų, išskyla klausimas, ar tie planuotojai nemokėjo planuoti, ar, kita vertus, tie planuotojai kaip tik ir gavo instrukcijas iš centrinių instancijų Maskvoje planuoti, būtent, kaip tik taip, o ne kitaip.

Mokslo kandidatai ir daktarai Lietuvoje ruošiami vadinamojoje aspirantūroje, kas Vakaruose paprastai vadinama „postgraduate studies“. K. Korsakas betgi aiškiai pasako, kad filologijos mokslų aspirantų (atseit, „postgraduate“) skaičius šiame penkmetėje numatytas daug mažesnis, negu buvo praityje. Planuotojai, matyt, nutarė, kad filologų Lietuvoje per daug, o, liuanistinių studijų apimties testinimą Lietuvoje išlaikyti trokšdamas, K. Korsakas siūlo kvalifikuotų liuanistų naują pamainą paruošti bent neaktyviais būdais...

K. Korsako pranešimą skaitant, į akis neišvengiamai krenta kita, jo tiesiogiai neišreikšta problema. Rašydamas apie įvairius liuanistikos darbus, planus ir rūpesčius, minėdamas visą eilę jau parašytų arba dabar ruošiamų veikalų, jis nepaminėjo nei vienos pavardės! Tarsi Lietuvos filologai būtų bevadžiai arba tuos veikalus kuria robotai su kompiuterių pagalba... Ir neišvengiamai prisimena liuanistikos mokslo mokytoją prof. J. Kazlauską, tragiškai likusias praeitaisiais metais. Nejaugi liuanistinė filologija sovietinamoje Lietuvoje iš tikrųjų pasidarė tokia prikliai jautri tema, kad, jg gvildenant, saugiau ir ramiau pavardžių neminėt?

R. E. Maziliauskas

● Lietuvoje kovo mėn. mirė vienas seniausių teatro veteranų Jonas Strazdas. Buvo gimęs 1886 m. švenčionių apskr. Buvo spaustuvininku, dramų aktorium ir vertėju. 1928 m. buvo vienas „Spindulio“ bendrovės Kaune steigėjų. (E.)

Antanas Petrikonis. I tėviškę grįžę gandrai

Laiškai iš Wellesley

Miestas ir kaimas

Prieš daug metų, gyvendamas New Yorke, rašiau meilės laiškus iš to miesto buties, kuris tada mane žavėjo ir dar tebežavė. Dabar persikėliau į Kaimą, ne į antrą kaimą (nes tas yra Chicagoj), bet į pirmą, į tą, kuris buvo visados. Buvo nemeluotas ir neapgaulingas, ne miesčioniškai gudrus, bet muzikiškai sumanus, pilnas gyvasties ir juodos žemės. Taigi, ten persikėlęs, atraujinu savo laiškus draugams. Ir kas gali būti geriau, kaip pradėti senąją polemiką tarp miesto ir kaimo.

Lietuva buvo kaimų šalis. Mūsų miestai nebuvo nei dideli, nei pernelyg kultūringi, nei uždarai lietuviški (užtenka pažūrėti į Vilniaus miesto architektūrą, 18 šimtmečio tapybą ir skulptūrą, kad šitai pripažintum). Gal užtai mūsų inteligentija ir išaugo iš kaimo. Ir buvo tokia gafi, tiek daug padarė gana trumpu laiku. Bet ir mūsų raštas buvo tiek pavėluotas, Joks miesčionis negali prilygti mūsų muzikui savo išradimui, sveiku protu, bet kartais ir savo nerangumu. Gal todėl nieks taip nežaloja sveikų lietuviškų — žemaitiškų (žemė, žemas ir žiema) — sielų kaip jų išblaškymas iš kaimo į vienkiemį, iš vienkiemio į kolchozą, iš kolchozo į miestą. Išblaškymas be žemės, be šaknų, kur žalios gėrių pavirto raudonų plytų miškais ir kur lietuviškos sielos buvo priverstinai pašarvotos pamišėlio rnarškinuose.

Negeresnės dalios sulaukė ir pasaulio lietuvis, išblaškytas tarp milijoninių miestų, kur autus reikėjo pakeisti kojine, o klumpes standartiniais batais. Su kaklaraikščiu jis čia eina į artimiausią karčiamą užgerti — užmiršti tą nelemtą dalį, ne savanoriškai pasirinktą, bet istorijos prievarta primetą. Ar tik miestas mums nebuvo blogiau kaip koncentracijos stovyklos ir kalėjimai? Po šimto metų rusų priespaudos, mūsų intelektualai, išėję iš kaimo, sugebėjo atkurti, ar, atviriau sakant, sukurti tautą, nes ji buvo dar gyva, nors ir apsnūdusi vien giliuose Lie-

tuvos miškuose.

Ne veltui tiek XIX ir XX šimtmečio intelektualų pasisakė prieš miestus ir kalbėjo apie grįžimą prie sveiko oro, sveiko maisto, sveiko proto. Dostojevskio Raskolnikovas galėjo būti sukurta tik Petrograde, ir tai — penkto aukšto palėpėj. Jeigu Balzako veikėjai nebūtų gyvenę Paryžiui ar kokiame kitame mieste, jie nebūtų nupuoletę taip žemai. Išidėmėtina, kad mūsų literatūroje, kuri yra par excellence kilusi iš kaimo, nėra tokių bepročių kaip Stavroginas ar tokių niekšų kaip Vorovienis Dostojevskio "Velnioose".

Upton Sinclair "Jungle" yra gal viena iš nemeluotų tikros Chicagos vaizdų, kur žmonės ir gyvuliai sugrūdami bendron skerdyklon. O negera yra žmogų suvaryti į miestą, kaip galvijus į skerdyklą. Negera yra gamta, suvertą Dievo, pakeisti antinaturalia gamta, sukurta žmogaus. Ir ne dėlto, kad miestai ir jų sukurta civilizacija būtų nereikalingi. Niekas šiandien, būdamas sveiko proto, negali tvirtinti, kad miestai nereikalingi. Reikalingi. Bet kam? Kad daugiau žmonių būtų sugrūsti į vieną vietą? Kad būtų jiems duota darbo, pramo-gų? Kad jie nužmogėtų? Be abejo, XX amžiaus žmogus yra miesčionis. Gal už tai jis ir toks nelaimingas, vienišas ir suniveluotas. Užtai jis dabar geria ir naudoja narkotikus.

Niekas taip nenulietuvina mūsų kaip miestas. Lietuvui, nekalbant jau apie panteistinius lietuvių polėkius, taip iškeltus Vydūno, žemė buvo darbas, maistas ir pramoga. Ir mūsų literatūriniai šedevrai dvelkia žeme: "Anykščių šilelis", "Metai". Net dabartinė mūsų proza ir poezija ("Miškais ateina ruduo" ar "Sidabrinės kamanos") ilgisi tos pačios žemės. Kitaip negalėjo ir būti, nes mūsų visa ligišiolinė literatūra dar yra kilusi iš žemės. Kad per paskutinius 30 metų mūsų sumiesčioninti kaimiečiai ir toliau kūrė romanus apie kaimo buitį, net nukrypdami nuo tiesos (nes dauguma rašė jau tik iš "atsiminimų"), tai reiš-

Viktoras Vizgirda

Gėlės (aliejus)

čia, kad mūsų kūrybinė stiprybė dar yra susijusi su kaimo buitimi ir glaudžiu "bendradarbiavimu" su žeme. Meko "Semeniškių idilės", parašytos dar nenuvytus gėlėms ir nesudžiūvus žemei, yra todėl tokios gyvos ir lyriškos, kaip ir Donelaičio hegza-metrai.

— Tai ką gi, prikiš man mielas skaitytojas, gal pasiūlysi utopinę Pakšto idėją? Ne. Kelio atgal nėra. Tai puikiai žinojo ir lakios vaizduotės mūsų profesorius. Miestas mus padarė bailiais, bevaliais, nekūrybingais, turtingom valkatom iš buto į butą, girtuokliais ir pralobusiais kumečiais, ir į kaimą negrįžtume, nors mums pasiūlytų ir di-

džiausius lobius. Mūsų buvęs kaimietis tik pasikrapštytų pakaušį, pagalvotų ir mandriai atsakytų: "Štai aš turiu miestą, gatvės, cementą, karčiamą už šimto metrų, draugus, su kuriais galiu išgerti ir blogiausiu atveju kur nors į kiną nueiti. Ko aš dabar važiuosiu į dykumas, kur dienos ilgos, darbas sunkus ir purvinas, uždarbis mažas. Prisimena čia žemaitis, kai samdydamasis ponui sakė: "Aš mėgstu daug valgyti, daug miegoti ir mažai dirbti". Nel! Nevažiuosiu aš iš miesto. Be to, mano sveikata slūbuoja, su skilviu ne viskas tvarkoj. Šaligatvio aš nemainsiu į anuos užburtus lobius.

Stasys Goštautas

Literatūros vertinimų psichoanalizė

(Atkelta iš 2 pusl.)

pajaučiame tik ant bedugnės krašto, į ją vos neįkrisdami", sakė Rilke. Bet ar grožis yra, ar galėtų būti mokslu? Gal kritikas turėtų tik padėti skaitytojui, kaip būti vienam su skaitoma knyga? Juk ir jos autorius buvo vienas. Ir be jokios pagalbos ją parašė. Ir jis turėjo savo sunkius momentus. Ir turėjo juos nugalėti. Todėl ir skaitytojas turėtų nusiimti savo "šarvus" ir pasiduoti autoriui. Aišku, blogai, kai jis pasiduoda tokiame autoriui, kuris rašė "su šarvais".

Visose knygose galime atrasti psichinio elemento, jis ako: Reikia neužmiršti, kad yra lengva suprasti žinomą žanrą. Gi originalus menas yra nerimaujantis, turi naujas formas, kurių net imitatoriai nesupranta. Tos naujos formos nėra meno prielais. Juk net istorinėse knygose sutinkame psichinį elementą, kuriose kritikai mato tik istoriją, tikslų aprašymą, politinius faktus, epochą. Bet juk visa tai parašė vienas jautrus žmogus, vienas ego, taigi ne tik aprašyti faktai, bet ir fantazija, kurią jis ten įdėjo, nėra taip svarbūs, kaip tas psichinis — asmeninis elementas.

Kur tas psichinis elementas pasireiškia veikale?

Literatūros veikalai, F. Crews sako, nėra pamokos, bet "mesages", konfesijos skaitytojui, libido laisvė (Milton), rašytojo agresija (Swift), gyvenimo ironija (Hemingway), net šalinimas visų kliūčių (Joyce) ir t. t. Autorius paverčia skaitytoją lyg savo tėvais ir maldauja jų malonės, priimti jį tokį, koks jis yra... Bet skaitytojas dažnai jo nesupranta, jis vartoja auto-

rių savęs paties apsigynimui. O kritikas (moralinis, socialinis, realistinis) irgi daro tą patį. Ir jis vartoja autorių savo silpnybės pridengti, tačiau uždengdamas ir visus pavartojimo pėdsakus, uždarydamas visas negražių, psichinių kambarių duris ir parodydamas tik tą dailią — gražiąją pusę. Kritikas lyg gėdijasi viską pasakyti.

Ir rašytojas turi nugalėti nemažą savo gėdą, kol jis atsiduria prieš tiesą (Nietzsche) ir tik kai kurios sistemos, visuomeninės jų asimiliuoja ir nesišėbi gryną tiesą. O kadangi gyvenime yra ir daug netikrumų, neaiškumų, literatūra, kuri yra aiški ir pasitiki savimi, visuomet praranda tą taip reikalingą jai humaniškumą ir pasidaro falšyva, dirbtinė. Gyvenimas neaiškūs!

F. Crews baigia, kad psichoanalitinis literatūros kriterijus — metodas vertinti kūrinį, turi eiti kartu su kritiko nepaprastu jautrumu, supratimu, kad menas turi savo įgimtą neramumą, veržlumą, naujovę. Kitą psichoanalizė gali pasidaryti narkotiku jo rankose.

*

Kas F. Crews mintyse yra naujo mums? Gal K. Keblui, "L. literatūra svetur" knygoje pasirinkusiam vieną — gyvo žmogaus — kriterijų? Tai stiprus kriterijus, bet ar jis nepavartojo jo per daug mechaniškai? Gal J. Griniui, pakreipusiam literatūros reikalavimus moraliniam tikslui? Gal L. Mokinui, kuris atsiliepė į J. Griniaus straipsnį, gerai zinodamas, kad J. Grinius pažįsta naująją literatūrą, bet... ji jo neįaudina. (F. Crews nepaten-

J. Gliaudos romanas

(Atkelta iš 3 pusl.)

dažnai cituojamas Perse, galvoju apie šį gražų posakį. Visuomet įsivaizduodavau, kad kiekviena kalba egzistuoja kaip tam tikra medžių rūšis, su savita dirva, aplinka, savita lapija, šaknimis. Todėl kiekviena knyga turi prisitaikyti prie jos egzistencijos palaikymo. Jei knyga parašoma menku stiliumi, nežinint minčių gilumo ir motyvų aktualumo, ji žaloja kalbos gyvybę. Sunku priekaištauti žymiai gabesniai ir kūrybingesniai žmogui. Aš manau, J. Gliuda ir pats suprantą, jog rašytojas yra žmogus — už dievus ir pusdievus menkesnė būtybė. Jam neužtenka pasivaikščiojimo romano puslapiuose. Rašytojas privalo gero-kai pasikamuoti, kad jo proza būtų meniškai aiški.

AKTORIŲ KOPLYČIOJE

Sv. Malachijaus aktorių koplyčioje, New Yorke, jungtinis choras, sudarytas iš įvairių Broadway'aus pastatymų dainininkų ir iš New Yorko oper chorų narių, giedoja M. Willsono "Varpų Mišias". Willsonas, sukomponavęs muziką eilei Broadway'aus pastatymų, jų tarpe ir "Music Man", yra nekatalikas, bet kas savaitę ateina į Mišias ir šias naujas Mišias sukūrė, kaip jis sako, reikšdamas dėkingumą už tai, ką jam Mišios duoda.

kintas ir metodais, kurie vartojami, dėstant literatūrą mokyklose.) Gal mūsų rašytojams? Daugiau kurti iš pasamones ir nepaisyti, ką kritikai sako. Gal mūsų skaitytojams jas skaityti ir stengtis tą jų pagamintą "narkotiką" geriau suprasti?

IŠ MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
Galima pirkt dalimis ir išmokėtina! 30% iki 50% nuolaida
SOUTHWEST FURNITURE CO
8200 S. Western — Tel. GR 6-4421

NAUJAS ATRADIMAS VĖŽIO SRITY

Harvardo universiteto medicinos mokyklos prof. dr. J. Folkman pranešė, jog vėžio ląstelės, gaudamos normaliai maisto iš kraujo, trumpu laiku išvienos išauga į 600,000 ląstelių, koma būdų to chemikalo veikimą sulaukyti ar nauju chemikalu sustabdyti.

Kas tik turi gerą skonį, viską perka pas Lieponį.

LIEPONIS

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER INC.

Marquette Pk., 6211 So. Western, PR 8-5875

Pirmą dieną ir ketvirtadieniais nuo 9:00 iki 9:30. Kitom dienom nuo 9:00 iki 6:00 val. vak. Sekmad. atdara nuo 12 v. iki 5 v. popiet

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1972 METAIS

Walter Rask-Raščiausko vadovaujamas American Travel Service Bui-ras šiais metais yra suorganizavęs daug grupinių kelionių į Lietuvą.

Jis pirmasis pradėjo organizuoti ekskursijas į Lietuvą, tą darbą sėkmingai tęsia jau 11 metų. Jo kelionės tvarkingai suplanuotos ir visuomet vyksta sklandžiai.

Dar turime vietų sekančiose ekskursijose:

CHICAGO - NEW YORK RUGSEJO MEN 11 d. —
iš New Yorko \$860 + tax, iš Chicagos \$960 + tax*
20 dienų kelionė, sustoja Leningrade ir Helsinkyje

CHICAGO - NEW YORK SPALIO MEN. 2 d. —
iš New Yorko \$610 + tax, iš Chicagos \$710 + tax*
15 dienų kelionė, be sustojimo Europoje

CHICAGO - NEW YORK GRUODZIO MEN 21 d. —
iš New Yorko \$610 + tax, iš Chicagos \$710 + tax*
14 dienų kelionė, Kalėdinė ekskursija

Kas nori praleisti Kalėdas ir Naujus Metus su giminėmis, registruokitės į gruodžio mėnesio ekskursiją.

*Total tour prices are subject to airline agreement and government approval.

Dėl informacijų skambinkite ar rašykite:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 So. Western Ave., Chicago, Ill. 60643

TELEFONAS — (312) 238-9787

Jei planuojate bet kur keliauti, pirmiausia matykite mus.

Taip pat paruošiamė kvietimus giminėms atvykti į Ameriką. Teikiame informacijas kelionių reikalais į visus pasaulio kraštus. Parūpiname lėktuvų bilietus ir reikalingas visas.

GEROS NAUJIENOS PIRKĖJAMS AUTOMOBILIŲ

savo giminėms Lietuvoje ir U.S.S.R.

Naujas ir populiarius modelis

ZHIGULI—VAZ 2101 Kaina \$3214.00

Mes irgi pasiūlome tučtuojaus pardavimui ribotą skaičių sekančių:

MOSKVICH 412 IZH Kaina \$3155.00

MOSKVICH 408 IE Kaina \$3033.00

ZAPOROZHETS—ZAZ 968 Kaina \$2026.00

Kas pirmas ateina — bus pirmas patarnaujamas.

SKUBINKITE SAVO Užsakymus į vienintelį įgaliotą VNESHPOSYLTORG atstovą Amerikoje.

PODAROGIFTS, Inc.

240 Fifth Avenue New York, N.Y. 10001
Tel.: (212) 685-4537

arba į bet kurią prie mūsų prisijungusių firmų:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC. 723 Walnut St., Philadelphia, Pa. 19106

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, 1776 Broadway, New York, NY 10019

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP., 488 Madison Ave., New York, NY 10022

Chicago's Taupymo Bendrovė turi įvairiausių moderniškai įrengtų taupymo skyrių, lengvas pivažiavimas, greitas patarnavimas, net du kiemai automobiliams pastatyti, saugumo dėžutės ir kitokie parankumai. Chicago's Taupymo Bendrovė yra ne tik lietuvių sostinė, bet ir visų Amerikos lietuvių ir jų organizacijų centras. "The Presidential Room" puiki vieta organizacijų susirinkimams bei mažiems banketams teikiama veltui.

6% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$5000.00 OR MORE
2 Year Maturity

5 3/4% PER ANNUM
ON CERTIFICATES
OF \$1000.00
One Year Maturity

5% PER ANNUM
ON ALL PASSBOOK
ACCOUNTS

- ★ AR JOSŲ NAMAS YRA PER MAZAS JOSŲ SEIMAI?
- ★ AR JOSŲ KROSNIS PASENO?
- ★ AR VASAROS KARŠČIAMS UŽEJUS NENORETUMET KVEPUOTI GRYNU SALTU ORU?

★ CHICAGO TAUPYMO IR SKOLINIMO BENDROVĖ duoda paskolas prieinamoms ir patogioms išlygoms, \$500.00 ir daugiau, bet kokiems namų pagerinimams. O gal jums reikalingi pinigai kitiems reikalams? Arba gal norite įsigyti nuosavą namą, jei iki šiol jo neturite ir jums nusibodo mokėti aukštas nuomas?

BET KOKIAIS FINANSINIAIS REIKALAIS KREIPKITES Į

Chicago Savings and Loan Assn.

PHILOMENA D. PAKEL, Pres.

6245 SO. WESTERN AVE.

TEL. GR 6-7575

HOURS: Mon 12 P.M. to 8 P.M. Tues 9 to 4. Thurs and Friday 9 to 8 Sat 9 to 12:30

LONDONO LIETUVIŲ PARAPIJOS JUBILIEJUS

Anglijos Londoną yra lankę ir jame gyvenę tūkstančiai lietuvių. Didžioji jų dalis yra iškelti į JAV, į Kanadą ir dar toliau. Chicagoje veikia net du jų klubai. Nepaprasta proga leiskite juos visus pasveikinti ir jiems priminti: 1972 m. kovo 10 d. suėjo lygiai 60 metų, kai buvo iškilmingai pašventinta šv. Kazimiero lietuvių bažnyčia Londone. Jubiliejinėse iškilmėse dalyvavo trys vyskupai, Lietuvos atstovas, vietos majoras ir minios lietuvių kovo 19 d. 11 v. sumoje ir pokilyje - pietuose.

Šis tas iš praeities

Westminsterio arkivyskupijos priimtas ir lietuviams paskirtas patarnauti kun. Balys Šlamas pirmas pamaldas lietuviams atlaikė šv. Bonifacio vokiečių bažnyčioje 1901 m. sausio 13 d. Tuo metu veikė lietuvių šv. Petro parapijos komitetas. Lietuviai buvo prisiglaudę pas vokiečius 62 savaites. Kun. Šlamas nupirko prie Christian ir Cable St. kampo esantį cukraus sandėlį ir ten įkūrė pirmąją lietuvių šv. Kazimiero bažnyčią. Nuo 1902 m. kovo 30 d. ėmė veikti šv. Kazimiero parapijos komitetas jau savoje bažnytelėje. Tai buvo lygiai prieš 70 metų. Už bažnyčiai patalpą ir žemę tada buvo sumokėta 202.10 sv., o likusiems 400 svarų buvo gauta vyskupijos paskola.

Staigaus būdo būdamas, klebonas pajuto sau priešingas nuotaikas ir, nepalikęs įpėdinio, 1903 m. sausio 6 d. atsisveikino su Londonu, išvažiavo. Per septynis mėnesius parapijos komitetas visur ieškojo sau lietuvių kunigo. Tuo laiku lietuviams patarnaudavę kunigai prancūzai, o vėlykinių išpažinčių išklauziti iš Liverpoolio atvyko kunigas anglas, gerai lietuviškai pramokęs.

1903 m. rugsėjo 22 d. atvyko ir vyskupijos buvo priimtas kun. Antanas Talmontas. Jis čia darbovosi iki 1905 m. lapkričio 15 d. Savo vietoje jis pailiko kun. Kazimierą Jurgį Matulaitį, išvyko Skotijon. Kun. K. J. Matulaitis čia veikė iki savo ligos: jis buvo paralyžiuotas 1930 m. lapkričio 12 d. Jo darbo vaisiais džiaugiasi ir dabar Londono lietuviai, turėdami jo statytą tinkamą mūro bažnyčią 1912m.

Kova už lietuvių kalbą

Besibaigiant pereitam šimtmečiui, Londone atsirado apie 9-10 tūkstančių lietuvių darbininkų. Po metų jie pasigedo lietuvių kunigo. Kurie mokėjo lenkiškai, glaudėsi prie laikinai atvykstančių lenkų kunigų. Lenkai buvo pasiūlyę vadovauti visiems lietuviams. Kilo nesusipratimai, net kovos. Vietos arkivyskupijos vadovybė neatsakė lietuvių nuo lenkų ir palaikė lenkus. Apie to meto nuotykius plačiau galima rasti mano knygoje: LONDONO LIETUVIAI, 1939 m. spaustoje Marijampolėje. Buvo net sudaryta byla kardinolui H. Vaughan. Bet kai buvo priimtas kun. B. Šlamas ir paskirtas aptarnauti lietuvių, jam buvo duotas raštu pažadas, kad lietuviams vadovauti nebus skiriamas lenkas kunigas. Tą raštą iš kun. K. J. Matulaičio vėliau atsiėmė vyskupijos išdinininkas kan. Carton De Wiart.

Naujos bažnyčios statytojai

Šv. Kazimiero bažnyčią pasi statė lietuviai darbininkai, vadovaujant kun. Matulaičiui. Turtingų lietuvių tuomet Londone nebuvo. Vieningai veikdami, 1912 m. kovo 10 d. turėjo didelio džiaugsmo dieną: kardinolas Pranciškus Bourne ją pašventino. Bažnyčią bestatant, buvo paimta trijų tūkstančių

KUN. K. A. MATULAITIS, MIC

svarų paskola. Ji grąžinta per vienuolika metų, 1923 m. Pati bažnyčia ir žemė atsiėjo 4,108 svarus. Jos nepaprastai gražus altorius — švč. M. Marijos vainikavimas danguje, drožtas iš Austrijos medžio, jo dirbėjų įrainuotas 1,500 aukso svarų.

Geradariai

Tarp šimtų šios bažnyčios rėmėjų išsiskiria kardinolas Pr. Bourne, kuris kiekvieną kartą, kai klebonas nunešdavo 90 svarų skolas apmokėti, jis pridėdavo savo 10 svarų. Tai buvo 10% visų statybos išlaidų.

Bažnyčios skolas apmokėti padėjo ir Lietuvos kunigai: Kun. K. J. Matulaitis, gavęs iš Westminsterio kurijos labai palankų laišką, 1912 m. vasarą lankėsi Lietuvoje ir parinko aukų. Aukų lape buvo galima aiškiai išskaityti šias pavardes: J. E. vysk. A. Karosas, kun. Marmas, kun. J. Stankevičius, kun. S. Švilpa, kun. M. Simonaitis, kun. A. Daukša, kun. R. Jalbrzykovskis, kun. S. Narkevičius, kun. J. Latvins, kun. Storzynskis, kun. A. Černiauskas, kun. Juozapas Kūkta, kun. K. Misiukevičius, kun. Vaičaitis, kun. J. Vailokaitis, kun. Baltru-

šaitis, kun. A. Kudirkas, kun. Astrauskas. Tarp pasauliečių randame: Antanas Šimoliūnas davė 25 rb., Ant. Biliūnas 25 rb. Eugenijus Plateris 10 rb. ir dar daug neišskaitomai pasirašytų vardų. Viso parsivežta iš Lietuvos aukų 300 rublių.

Išskirtinai tenka paminėti kunigaikštienės Magdalenos Radvilienės aukas. Jų atsiuntė kun. klebonui du kartus. 1911 m. kovo 5 d. atsiuntė 20 svarų ir po bažnyčios pašventinimo 1912 m. 100 svarų. Viso 120 svarų.

Patikslinimas

1971 m. gruodžio 24 d. Kalėdiname "Draugo" priede (52) p. p. 8 tilpo gana vertinga V. Daugirdaitės-Sruogienės studija "Žymiosios kunigaikščių Radvilų moterys". Straipsnio pabaigoje yra paminėta Magdalena Radvilienė šiuo būdu: "Magdalena Radvilienė 1912 metais Londone pastatydino lietuviams bažnytelę su sąlyga, kad nebūtų joje pamaldų lenkų kalba." Kaip matote, buvo kiek kitaip. Vėta šį patikslinimą čia pabrėžti, kad klaidos nekartotų kiti, kurie kada nors rašys apie Londono lietuvių bažnyčią ar apie jos geradarę kunig. M. Radvilienę.

Londono lietuvių parapijos šv. Kazimiero bažnyčios didysis altorius.

Krikščionių religijoj

Pagrindinė ir didžiausia krikščionių tikėjimo tiesa: Dievas yra vienas, bet trijuose asmenyse: Dievas-Tėvas, Dievas-Sūnus ir Dievas-Sventoji Dvasia. Pasaulis yra Dievo tvieriamosios galios rezultatas. Anot didžiųjų Katalikų Bažnyčios teologų, Dievo trejybės kūnas atsispindi jo darbuose, žmonijos galvosenoj ir jausenose. Dėl to trejybės kūnas paslaptis randama tiek primityviose, tiek civilizuose religijose. Tai patį minintis atsispindi taip pat filosofuose. Platonas mano, jog žmoguje reiškiasi trejopa jėga: proto, valios ir geidulių. Augustinas teigia: žmoguje yra trejopa dvasinė galia: išmintis, atmintis ir meilė, nes pas Dievą yra trejopas veikimas: Dievas Tėvas yra būtis, Dievas Sūnus yra pažinimas ir Dievas Dvasia yra meilė.

Iš to seka trys pagrindinės teologinės dorybės: tikėjimas, viltis ir meilė. "Taigi, dabar pasielkia tie trys dalykai, tikėjimas, viltis ir meilė...", kaip sako šv. Paulius pirmame laiške korintiečiams (1 Kor. 13,13). Trejopa gali būti būklė po žmogaus mirties: siela eina arba dangun, arba skaistyklon, arba pragaran.

Katalikų religijoje trejybės kūmas yra dažnas reiškiny. Antai, smilskant šventčiausią sakramentą altoriuje, daromi triskart po tris mostai. Triskart dienoje skambinama bažnyčiose poterioms. Sakramentalijose, laiminant žmones, tris kartus žegnojama kaskdien tris kartus melsitės. (Dan. 6,13). Trigubas Aarono laiminimas Izraelio vaikams. Meldžiantis prie Dievo, jis šaukiamas tris kartus žodžiu: "Šventas, šventas, šventas". Egiptiečiams neišleidžiant žydų, Mozė paskelbė jiems trijų dienų tamsybių bausmę (Iš. 10,22). Trys žydų jėmūliai įkaitintoje krosnyje (Dan.3). Pranašas Jona išbuvo didžiulės viduriuose tris paras (Jon. 2,1). Saulius, vėliau iš žydų religijos perėjęs krikščionybę ir tapęs apaštalu Paulium, buvo dieviškos šviesos apakintas tris dienas (Apd. 9,9).

zorcizmo maldas trigubu kryžiaus ženklu šalinama piktosios dvasios įtaka. Kalbant poterių už mirusiuosius, baigiama triguba malda: "Amžina atils..." Kasdieninė "Viešpaties Angelas" maldoje kalbama po tris "Sveika Marija". Katalikų litur-

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

IR MEGEJAMS

Daug sutapysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progal. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PProspect 6-8998

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpaustyti paveikslai rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines
Checkwriters
Nuomola — Pardavimai — Taisa
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50 m. patikimas aptarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

PETE'S AUTO REPAIR
Taisau MOTORUS, STABDZIUS, Transmisijas Starterius, Alternatorius, Motor Tune-up, ir kitus patalynimus
PETRAS PIŠNYS, sav.
8211 - 15 South Damen Avenue
TEL. 737 - 3888.

NAMŲ TAIŠYMO DARBAI
Stalčius, dažymo ir visus kitus darbus atlieka lietuvis — labai prieinama kaina.
SKAMBINTI RE 7-9615

TARPTAUTINIS TEATRO FESTIVALIS AIRIJOJE

giniai metai irgi dalomi į tris laikotarpius: Kalėdų, Velykų ir Sekminių. Švenčiant didžiasias Kristaus šventes: Kalėdų, Velykų ir Sekminių per išitus šimtmečius jos buvo švenčiamos po tris dienas. Net visa katalikų religija daloma į tris pagrindines plotmes: tikėjimo, moralės ir liturgijos. Tikėjimo tiesos atitinka būties mokslui, moralė — elgesio mokslui ir liturgija — religinei praktikai.

Švęsdami švenčiausios Trejės yra popiežininkų samokla. Švęstę liturginiu būdu, išgyvename šventąjį Trejybės skaities sprendimą eilei nekaltų katečių, kuris sudaro mūsų tikėjimo talikų, kurie buvo pakarti, nors pagrindą: tikime Dievą trijuose pranešimas apie samoklą buvo melagingas.

Dubline įvyko tarptautinis teatro festivalis, kuriame tebuvo atstovaujamas tik vienas airių dramaturgas — kun. D. Forristal, išėjęs mokslus New Yorke. Buvo pastatyta jo drama: "The True Story of Horrid Popish Plot", kur vaizduojama, kaip Anglijos karalius Charles II buvo pranešta, kad

Cosmos Parcels Express Corp.

Licensed by VNESHPOSYLTORG

Gera pažistama firma, kuri, per daugelį metų skubiai ir tiksliai patarnauja savo skaitlingą klientūrą, slūgiant

DOVANAS-SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTONIJĄ, UKRAINIJĄ ir t. t.

GAVEJAS NIEKO NEMOKA.

TOKSTANČIAI KLIENTŲ PATENKINTI.

VISI SIUNTINIAI APDRAUSTI.

GARANTUOTAS SKUBUS IR TIKSLUS PRISTATYMAS.

Visuose mūsų skyriuose rasite didelį kiekį įvairių aukštos kokybės prekių prieinamomis kainomis.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

affiliated with PODAROGIFTS, INC.

prima užsakymus dovanų pažymėjimams, automobiliams, baldytuvams, televizijų aparatams, radijo transistoriams, magnetofonams (tape recorders) ir daug kitiems dalykams, taip pat BUTAMS savo giminėms ir draugams gyvenantiems Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje.

Informacijų ir nemokamų katalogų prašykite mūsų vyriausioje įstaigoje ir visuose mūsų skyriuose.

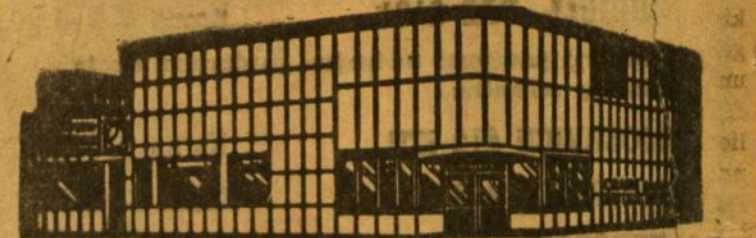
COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

488 MADISON AVENUE
Floor 21st

NEW YORK, N. Y. 10022
Tel.: (212) 758-1150/1

SKYRIAI:

NEW YORK, N. Y. 10003, 39 Second Avenue	Tel.: AL 4-5456
NEW YORK, N. Y. 10011, 135 W. 14th Street	CH 9-2583
BOSTON, Mass. 02118, 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
BOSTON, Mass. 02127, 389 West Broadway	268-0068
BUFFALO, N. Y. 14206, 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
CHICAGO, Ill. 60622, 2222 West Chicago Avenue	BR 8-6966
CHICAGO, Ill. 60609, 3333 S. Halsted Street	WA 5-2737
CLEVELAND, Ohio 44134, 5879 State Road	884-1738
IRVINGTON, N. J. 07111, 762 Springfield Avenue	ES 2-4685
GRAND RAPIDS, Mich. 49504, 636-38 Bridge St. N. W.	GL 8-2256
HAMTRAMCK, Mich. 48212, 11333 Jos. Campau Avenue	365-5285
HARTFORD, Conn. 06114, 200 Franklin Avenue	246-9274
LAKEWOOD, N. J. 08701, 241 Fourth St.	FO 3-8569
LOS ANGELES, Calif. 90022, 960 S. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
NEW HAVEN, Conn. 06511, 1329 Boulevard	LO 2-1446
NEWARK, N. J. 07106, 698 Sanford Avenue	373-8783
PASSAIC, N. J. 176 Market Street	GR 2-6387
PATERSON, N. J., 99 Main Street	274-6400
PHILADELPHIA, Pa. 19122, 1214 N. 5th Street	PO 3-4818
PITTSBURGH, Pa. 15203, 1307 E. Carson Street	HU 1-2750
SAN FRANCISCO, Calif. 94115, 2076 Sutter Street	FI 6-1571
WATERBURY, Conn., 905 Bank Street	PL 6-6766
WARREN, Mich. 48092, 28200 De Quindre, 1/2 Block North of 12 Mile Road	Tel.: 751-6760/1
WOODHAVEN, N. Y. 11421, 94-08 Jamaica Ave.	Tel.: 441-4712
WORCESTER, Mass. 01610, 169 Milbury Street	SW 8-2868
YOUNGSTOWN, Ohio 44503, 309 W. Federal Street	RI 3-0440
IRVINGTON, N. J. 07111, 1082 Springfield Avenue	374-6446

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

6%

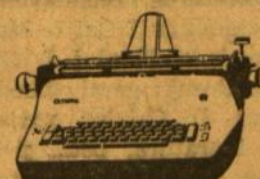
5%

Mokamas už drieju Mo-
Certifikatą apskaitas
Minimum \$5,000.00
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
SESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta.

OLYMPIA ROYAL GRUNDIG ZENITH

SPARTA
J. L. Giedraitis
10 Barry Drive
E. Northport, N.Y. 11731
Tel. (516) 757 0055
Chicago 476 7399 vakare

RAŠOMOS VISOMIS KALBOMIS: IR
ELEKTRINĖS, RADIO, TV IR BIZNIO
MAŠINĖLĖS, PIGIAI IR GREITAI.

Vakaras, skirtas išeivijos poezijai

Antologijos "Lietuvių poezija išeivijoje 1945-1971" pristatymą Chicagoje rengia ateitininkų meno draugija Šatrija. Šis kone 700 psl. leidinys neseniai buvo išleistas "Ateities" leidyklos. Antologijos pristatymas ir su jos dalyviais susitikimo vakaras bus Čiurlionio galerijos patalpose, Jaunimo centre, balandžio 22 d. (kitą šeštadienį) 8 val. vak. Antologiją literatūros bičiuliams pristatys ir pokalbį su Chicagoje ir apylinkėse lietuvių poetais — šios antologijos dalyviais praves iš Detroito atvykęs dr. Kęstutis Keblys. Ta proga poetai pasakaus ir pačios naujausios savo kūrybos. Visus mūsų literatūros bičiulius į šią literatūros vakaronę kviečia Šatrija.

Kun. A. Grauslio sukaktis

Gausių psichologinių - religinių straipsnių autorius, gyvo susidomėjimo sulaukusios knygos "Ieškau Tavo veido" kūrėjas kun. Alfonsas Grauslys bal. 16 sulaukė 70 m. amžiaus, ir ši sukaktis, neslopina jo kūrybos planų. Kunigys įšventintas 1925 m., gilino bažnytinės teisės studijas Teologijos filosofijos fakultete, kapelionavo įvairiose Kauno vidurinėse mokyklose, buvo inteligentijos mėgiamas Kauno Igulos bažnyčios pamokslininkas. Karo nublokštas į Italiją, o 1946. — į Argentina, nuo 1951 m. gyvena Chicagoje. Moraliniais, religiniais klausimais gausiai yra rašęs Tiesos Kely, Naujojoje Romuvoje, Laike, Laiškuose Lietuviams.

25 metai be Butkų Juzės

Siandien, balandžio 22 d., su-eina 25 m., kai Klaipėdoje mirė poetas Butkų Juzė, neturėdamas nė pilnų 54 m. amžiaus (1893-1947). Jaunystę praleido varge: piemenaudamas, kurplaudamas ir drauge mokymdamasis bei redaguodamas ir prirašydamas kaimo rankraštinius laikraščius. Įstojo į Telšių progimnaziją, už poros metų buvo ištiktas kojos ir kalbos organų paralyžiaus. Sustiprėjęs, Rusijos pabėgėlių tarpe mokėsi Voronežo gimnazijoje. Vokiečių kalintas Kaune, vėliau gilinio studijas Berlyno ir Jenos universitetuose, parašydamas diplominį darbą apie senovės lietuvių tikybės liekanas dainose.

Kurį laiką mokytojo Pa-langoje, vėliau, išvykęs į New Yorką, Chicago, dirbo alaus fabrike. Grįžęs Lietuvon, mokytojo, ūkininkavo ir pagaliau dirbo Rytų leidykloje Klaipėdoje. Perėjęs į bibliotekininkus, dirbo Palangoje, Vilniuje, nuo 1939 m. vėl mokytojo. Atskirais leidiniais išėjo jo kūriniai: Kalėdų vakaras, Žemės liepsna, Verkiančios rožės, Paparčio žiedas, Palaidūnas, Užsi-pelnė diploma, Audronė, Darbas ir praktikas.

EKUMENINIŲ STUDIJŲ CENTRAS

San Diego universitetas įsteigė ekumeninių studijų centrą, kuriam vadovaus prel. J. R. Portman.

Vincui Liulevičiui 70 m.

Kruopstus istorikas, rūpestingas pedagogas, darbušis Pa-saulio lietuvių archyvo kūrėjas ir ilgametis jo vedėjas, Lietu-vių istorikų draugijos steigėjas Vincas Liulevičius balandžio 24 d. sulaukia 70 m. a. žiaūsų sukakties. Gimęs 1902 m. Kryželių kaime, Utenos valsė. Mokė-si Utenos, Saulės gimnazijoje, Kauno kunigų seminarijoje, Kū-no kultūros kursuose Palangoje, Teologijos-filosofijos fakul-tete baigė istorijos studijas, parašydamas diplominį darbą apie Lietuvos muziejų istoriją. Mokytojo Uzpalių vid. mokykloje, Šakių gimnazijoje, Eichstaetto gimn., buvo liet. aukšt. mokyklų inspektorius amerikiečių zonoje. Aukšt. lituanistinės mokyklos mokytojas ir inspektorius Chicagoje.

Parašė: Grupinė mankšta, Senųjų amžių istorija, sureda-

Vincas Liulevičius

gavo Užsienio lietuvių istorinę medžiagą (5 knygos), Lietuvos kaimyninių kraštų istorijos bruožai, Lietuvos istorijos vadovėlis, leidinys apie Vokietijoje veikusias lietuvių mokyklas. Daug jo straipsnių buvo išspausdinti žurnaluose ir laik-raščiuose (jp)

Kruvinas, bet meistrinis "Makbetas"

STASE SEMENIENE

Makbetas, angliškai Macbeth, yra istorinė figūra — Skotų karalius, XI šimtmečio viešpatavęs 17 metų. Pradžioje jis tebuvo kariuomenės vadas. Vėliau su savo klastinga žmona nužudęs karalių Duncaną, užgrobė valdžią. Jis pats gi žuvo nuo Duncan sūnaus Malcolm II rankos.

Apie Makbetą krašte pasklidusias legendas XVI šimt. surinko savo kronikoj Holenshedas, pagal kurį Šekspyras sukūrė to vardo dramą, o Verdi — operą. Tačiau pagal Šekspyrą Makbetas žūsta nuo Macduffo rankos.

Šitoji Šekspyro didžiosios tragedijos centrinė figūra buvo perkelta ekranan spalvotame filme "MACBETH".

Filmo režisierius Roman Polanski yra labai modernus filmų gamintojas, kuris gerai supranta, kad vaidinai turi prabilti į žiūrovą taip stipriai ir aiškiai, kaip ir žodžiai filme. Tačiau vargiai ar jis suprato, kad Šekspyras poeziją turi savo specifinį gyvumą, kuri reikia vertinti filme lygiai, kaip ir scenoje.

Polanskio "Macbeth" yra pilnas barbariško žiaurumo, baisių žudynių ir II šimt. laukiniškumo. Duncan nenužudomas paprastai peiliu, bet kapote sukopojamas mirtinai. Kito nugara perkeliama kirviu. Macduff vaikui nužudomi taip žiauriai, kad jų klaidus šauksmas nuaidi laukais. Strėlė sprogtas kaktoje. Kūnai perduriami. Gerklės perpiaunamos. Pagaliau, pačiam Makbetui galva nurieda...

Kraujas trykšta, taškos, liejasi ir teka per visą šį baisų meistriskai pastatytą filmą.

Tiesa, šioji tragedija nėra viena švelniausių, išėjusių iš po dažnai labai kruvinos Šekspyro plunksnos. Tačiau šis filmas yra tikrai labai originalus, pastatytas originalaus meno kūrėjo. Gal ir vertėjo šį filmą geriau pavadinti "Polanskio Makbetas", lygiai kaip ir "Fellini Satyricon".

Atvirai tarant, kai kurių scenų neįmanoma visiškai stebėti be pasamoneje glūdinčių minčių apie Charles Manson baisias žu-

dynes ir Polanskio žmonos Sharon Tate tragišką mirtį. Šis filmas, nežiūrint nuostabių profesionalaus pastatymo, yra vienas pačių pesimistiškiausių, kada nors pastatytų. Mažai kas suabejotų, kad Polanski norėjo savo filmą paversti pilną garsų ir įnirtingo jam pavyko su kaupu.

Polanski nedėjo jokių pastangų padaryti Makbetą tragiška figūra. Ir jo mirtis mus sujaudina kur kas mažiau, negu Macduffo jauno sūnelio nužudymas. Polanski vedžioja žiūrovus vaizdinėje melancholijoje: lietuje ir ūkanose, pilksvoje aušroje ir drėgnoje prietemoje. Ir artėjančių arklų kanopų garsai glūdi grūmojimas, o taipgi jokio džiaugsmo nesijaučia trimity šauksme. Netgi herojiškoji Macduff figūra pakeista. Dabar jis nebėra Dievo teisingumo įrankiu, bet paprasčiausiai vyras, persisunkęs žemišku kerštu. Ir filmas baigiasi paprastu faktu, kad darbas liko užbaigtas: Makbetas susilaukė, kas jam buvo skirta už jo niekšiškus darbus.

Jon Finch pagrindinėje rolėje pradžioje atrodo lyg stokojas

jausmingo gilumo, būtino suvaidinti taip tragišką asmenį. Tačiau Finch auga savo rolėje. Pa-baigoje jis pasireiškia tokia ke-rėjančia jėga, kurios nesitiki su-silaukti iš taip jauno — 28 m. aktorius. Francesca Annis yra įsakanti Lady Macbeth vaidmeny. Ji santūriai perduoda nu-žudymo planus savo vyrui, Vė-liau, jai linkstant į pamišimą, ši 25 m. jauna aktorė ne tik veiks-mu, bet ir visa savo išraiška pa-sikeičia į tikrą pamišėlę.

Salutinėse rolėse aktoriai irgi labai stiprūs. Martin Shaw ypač galingas kaip Banguo, Makbeto vienu laiku draugas, matąs savo bičiulio neribotą galios troškimą. Terence Bayler įtikinčiai perduoda Macduff, sukrėtą, bet pasiryžusį atkeršyti už savo šeimos išžudymą.

Richar Pearson puikioje trumpos protingo ir pasaulietiško gydytojo rolėje sugeba atitraukti žiūrovo dėmesį nuo Lady Macbeth savo išskirtina vaidyba.

Paukštas dėmesio suteikia ir smulkmenoms, pvs. — Makbetas sugrįžta iš mūšio, džiaugsmingas Duncan plaukšteli jam per petį ir dulkių debesimis užtelia nuo Makbeto kelionėje persisunkio apsiusto.

Dėl pasitaikančių pilkumų — senų sudžiūvėlių bei išpurtėlių raganių — ir nusirengusios Lady Macbeth pamišėliškame klaidžiojime, o taipgi jau anksčiau suminėty kruvinų žiaurumų filmas netinka jaunuomenei.

Remkite "Draugą".

GELĖS
Vestuvėms, banketams, laidotuviams ir kitokioms progoms
BEVERLY HILLS GELINYCIA
2448 W. 53rd Street, Chicago, Illinois
TEL. PR 8-0833 — PR 8-0834

Užsakykite Dabar.
Užsakykite Tik Per

JAPONAI IŠSTUDIJAVO 265,000 ŽMONIŲ SVEIKATĄ

Įvairiose Japonijos dalyse per penkerius metus buvo sekama sveikata 265,000 žmonių, stebint, kokios įtakos daro rūky-mas. Dabar tų tyrimų rezulta-tus paskelbė prof. dr. Takeshi Hirayama. Surinkti duomenys iš 29 centrų rodo, kad cigarečių rūkytojai ne tik daugiau serga plaučių vėžiu ir ne tik gausiau gauna per aukštą kraujo spaudimą, bet ir kepe-nų bei kasos vėžys rūkančių tarpe būna 50-100% dažniau. Taip pat žymiai didesnis pro-centas rūkančių, kaip nerūkan-čių, miršta dėl širdies ligų, apopleksijos, kepenų cirozės, džiuvos.

ŠIRDIES ATAŲ TYRIMAI

Dr. L. Krasno ir dr. G. Ki-dera San Francisco mieste stebėjo net 2,000 žmonių nuo 23 iki 62 mėnesių, daliai jų duo-dant clofibrate vaistus, kurie mažina cholesterolio kiekį. Iš 1,000 žmonių, ėmusių tą vais-

tą, širdies atakas turėjo 1.89, iš 1,000 neėmusių — 6.6. Dr. J. Stamler, Northwestern uni-versiteto preventyvinės medicinos profesorius, sako, kad tų tyrimų išvados dar ne galutinės.

Su tuo pačiu vaistu, kuris

SKELBIKTES "DRAUGU"

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS,
RADIO, STEREO APARATŲ, PARDAVIMAS IR TAISYMAS,
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

MES TEBEMOKAM

6% už 2 Metų
Certifikatus
(Minimum \$5,000)

5 3/4% už 1 METŲ CERTIFIKATUS (Minimum \$1,000)

SAINT
ANTHONY
SAVINGS

1447 So. 49th Court
Cicero, Ill. 60650
TEL. — 656-8330
Joseph F. Grihauskas,
Executive Secretary

Open Mon. 9-8; Tues. Thurs. Fri. 9-5; Sat. 9-1; Closed Wed.

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —

TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS

2533 West 71st St. Telef. Grovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero Townhall 3-2108-09

AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIK & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.

TRYNS MODERNIOSKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MAŠINOMS VIETA

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai

Trys Modernios Koplyčios

4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonai — YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6872
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE Tel. LAfayette 3-8572

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE Tel. YArds 7-3401

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE Tel. YArds 7-1138-1139

VASAITIS — BUTKUS

446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

LEONARD BUKAUSKAS IR SŪNUS

649 East 162nd Street South Holland
10821 South Michigan Avenue, Chicago
TEL. — CO 4-2228

HIGH RATES

5% Per Annum

PAID QUARTERLY

6% Per Annum

Passbook Accounts

— AT —

\$5000 or more
Certificates
2 year min.

BRIGHTON

SAVINGS & LOAN ASS'N

HIGHEST RESERVES

4071 Archer Avenue

Chicago, Ill. 60632

TEL. — LA 3 - 8248

(West of California Avenue)

5 3/4%

Per Annum

\$1000 or more
Certificates
1 year min.

5 1/2%

Per Annum

Investment
Bonus
Certificates

„Juratės ir Kastycio“ operai artėjant

K.V. Banaitis pokario metais Vokietijoje

Stovyklinio gyvenimo nuotrupos

A. ŠANTARAS

Kai 1945 m. spalio mėnesį su šeima atvažiavau į Muehldorf-am Inn lietuvių stovyklą „Vy-tis“, prof. Kazimieras Viktoras Banaitis jau buvo DP stovyklos gyventojas. Ilgo barako kambareliuose buvo sukimšta apie 60 lietuvių — ūkininkai, tarnautojai, darbo kuopų vyrai. Jų tarpe buvo ir K. V. Banaitis, pažįstamas iš gana aštrių straipsnių „Naujojoje Romuvoje“ ir žinomas kaip kompozitorius dar iš Z. U. Akademijos koncertų, kuriuose jo kūriniai buvo atlekti ir solistų ir chorų.

Pro barako kambarėlių sienų plyšius įvairiais tonais ir melodijomis švilpavo vėjas, gi Inn upės slėnio miglos gėla veržėsi į kiekvieną kūno ląstelę ir kaulus. Muehldorfe buvo dar ir kita lietuvių stovykla „Rūta“, eilė estų bei latvių stovyklų. Ne-nuostabu tad, kad lietuvių, estų ir latvių pastangos UNRRA vadovybėje buvo reikiamai įvertintos, įsteigiant pabaltiečių stovyklą Eichfeld kaime, priklausiusiam stambiam, karo metu sunaikintam, aluminijaus perdirbimo fabrikui, kuriame gyvendavo šio fabriko darbininkai. Naujosios Eichfeldo stovyklos — vėliau pavadintos George Washington vardu — gyventojai buvo visi pabaltiečių barakų inamiai, — apie 300 latvių, 150 lietuvių ir nepilnas 100 estų.

Baltieji Rūmai

UNRRA vadovybės buvo nurodyta, kad stovyklos komendantas — Camp leader'is būtų išrenkamas vieneriems metams visų gyventojų. Iš suminė-tų tautybėmis pasiskirstymo skaičių matyti, kad lietuvių vil-tys turėti savo komendantą ne-buvo didelės. Net ir susitarus su estais, latviai vis tiek gerokai viršijo savo balsais. Betgi, stovyklos komendantu buvo išrinktas lietuvis — šių eliučių autorius. Nuo čia ir prasideda mano arti-mesnė pažintis su K. V. Banai-čiu. Buvome to paties dviaukš-čio keturių butų namo gyvento-jai. Kiekviena bute buvo, — pagal UNRRA vadovybės nusta-tytą kvadraturą, — vienas — 4 žmonės, du — 3 žmonės ir vienas — 1 žmogų gyventi kambariai ir didžiulė virtuvė bendram to buto gyventojų nau-dojimui. Tokiam vieno žmo-gaus kambarėlyje, kuriame vos tilpo lova ir kėdė, antrame aukšte buvo apgyvendintas ir K. V. Banaitis.

Suprantama todėl, kad vienas naujojo komendanto pirmųjų rūpesčių buvo perkelti prof. K. V. Banaitį į erdvesnes patalpas ir parūpinti jam pianiną. Tuo būdu K. V. Banaitis pasidarė mano kaimynas, gyvenant tre-čius metus tame pačiame bute.

Kitchen Debates

Vakarais, kai šeimos sumigda-vo, K.V. Banaitis, architektas J. Kovalekis — Kova, B. Sakalaus-kas ir aš pats iki vėlumos prase-dėdavome virtuvėje. Kasydavome mėsą radijo, — tai buvo viena „Baltųjų Rūmų“ pirmenybių, — skaitydavome kas sau knygą ar laikraštį, tačiau dažniausiai kal-bėdavomės apie tai, kas buvo, kas yra ir kas bus.

Šie „kitchen debates“ dažnai liedavo vien pilkąjį gyvenimo kasdienybę. Tačiau jie nutrūka-vo, jei per radiją buvo perduoda-mi geros muzikos koncertai ar operos, — K.V. Banaitis visa širdimi ir siela pasinėsdavo toje muzikoje ir atrodėdavo, tarytum, jis sėdėtų didžiulėje koncertų ar operos salėje.

Jūrtė ir Kastytis

Tokių virtuvinių vakarėlių metu būdavo liečiamos plačios

apimties politinės, socialinės ir kultūrinės temos. Visomis šiomis problemomis K.V. Banaitis ne-paprastai domėjosi, visada turė-davo aiškia savo nuomonę, ta-čiau didžiai gerbdamas ir kitų po-kalbių dalyvių įsitikinimus.

Po keletos mėnesių bendro gy-venimo tame pačiame bute, — tai buvo 1946 m. sausio ar vasa-rio mėn. — pavyko iš UNRRA vadovybės išgauti pianiną ir pa-statyti prof. kambarėje. Iš šalies neatrodė, kad K.V. Banai-tis būtų kaip nors ypatingai iš-gyvenęs tą įvykį, tačiau tos die-nos vakare virtuvėje jis pats pra-dėjo kalbą apie kūrybą, duoda-

mas suprasti, kad kūrėjas reika-lingas ne tik talento, bet ir tih-kamos aplinkos, net ir materia-linių įrankių, kad kūrybinis aks-tinas galėtų reikiamai pasireikšti.

Dažnai K. Banaitį buvau pra-šęs ką nors sukurti stovyklinio gyvenimo temomis, tačiau tą va-lia ką paprašiau, kad parašytų o-perą, turėdamas galvoje Juratės ir Kastycio legendą. Paprastai tokius pasikalbėjimus K. V. Banaitis praleisdavo lengvai, prie jų ilgai nesustodamas ar net juos pavers-damas juokais. Tačiau tą vakarą buvome nustebinti profesoriaus susidomėjimu mano iškeltu ope-

ros klausimu. Buvau užklaustas, ar aš galįs pasiūlyti operai temą, matyt, galvodamas apie mano kartais minėtą stovyklinio gyve-nimo kasdienybę. Man atsakius, kad turėjau galvoje Juratę ir Kas-tytį, atvirai prisipažino, kad šią mintį ir idėją savyje puoselėja jau nuo seniai. Dar ilgai kalbėjo-mės ta tema, tačiau, vėlyvo vaka-ro spaudžiami, išsiskirstėm kas sau.

Betgi dar paryčiais už sienos girdėjau, tarytum per sapną, ty-lius K.V. Banaičio žingsnius, to-limą, lyg iš po žemės, niūniavi-mą bei užgauto klavišiaus aidą. Nežinau, ar tą naktį paryčiais K. V. Banaitis išgyveno Juratės ir Kastycio tragediją, ar buvo įraš-tyta pirmoji gaida, tačiau žinau, kad jo parašyta operą netrukus ir patys galėsime išgirsti ir pama-tyti.

Ar senoji Europos kultūra buvo skolinys iš Rytų?

A. TENISONAS

pr. Kr.

Apie šio šimtmečio vidurį i-istorinių įvykių datų nustatymą įžengė radiokarbonas C — 14. Šis radio-aktyvus daiktų se-numo nustatymas, pagrįstas gamtos paslapties atidengimu, kad kai kurie atominiai bran-duoliai nėra pastovūs, kad jų da-lėlytės dingsta, ir tokiu būdu ra-dio-aktyvus atomai pražūva. Laikas, per kurį įvairūs atomai žūva, nėra vienodas. Vieni pra-žiūva greit, kiti vėl tęsiasi išsi-kalke nuo pat žemės atsiradimo. Kai atomų dingimo laikas žino-mas, tą aplinkybę galima pa-naudoti geologinių laikotarpių ir žmonių istorijos įvykių laikams nustatinėti.

Radiokarbonas C-14 pasirodė geriausias elementas materijos egzistavimo laikui nustatyti. Jis pagrįstas nenutrūkstamu žlugi-mu radiokarbono branduolių, kurie yra susikaupę visose orga-ninėse medžiagose iš atmosferi-nių oro sluoksnių. Radiokarbo-no branduolių C-14 augaluose ir gyvūnijos susikaupimas susto-ja, kai daiktas numiršta. Nuo to momento prasideda atvirkščias procesas — radiokarbono C-14 branduolių dingimas. Po 5568 metų pusė to radioaktyviojo kar-bono pradingsta.

Kada norime sužinoti kokio nors medžio senumą, reikia jo dalelę sudeginti, kad gautume

7 Audra kilo, kai Arizonos, Pensilvanijos ir Kalifornijos universitetų mokslininkai ėmėsi Kalifornijoje šį metodą tikrinti pagal medžio metinių riėvių skaičiavimą, pirma 4000 metų senumo sekvojų, o po to „bristlecone pine“, kurių kai kurie medžiai siekė iki 8000 metų senu-mo. Čia paaiškėjo, kad C-14 ato-mų irimo laiko svyravimas iki 1500 metų pr. Kr. nežymus, bet po to jis greitėja, ir periodui prieš 2500 metų pr. Kr. reikia daryti net 700 metų patikslini-mą. Taigi visi daiktai — pa-minklai, kurie yra daugiau kaip 2500 metų senumo, yra buvę 7

gyrą anglies dvideginio pavyz-dį. Šios dujos Geigerio aparate nurodo, kiek tų radioaktyvių ato-mų yra pradingę. Tuo būdu ga-lima apskaičiuoti tiriamo medžio senumą. Šis naujai surastas me-todas padarė tiesiog revoliucinį pakeitimą žmonių istorijos da-tų nustatyme. Daugelis senovi-nių daiktų ir paminklų pasirodė daug senesni, negu iki šiol buvo manyta. Taip pvz. Artimųjų Rytų senosios gyvenvietės, laiky-tos 4000 — 4500 metų pr. Kr. senumo, pasirodė yra 8000 metų senumo. Bet tai nebuvo dar prie-žastis netikėti šiai teorijai. Tie-sa, buvo iškilusios problemos dėl megalitinių statinių Anglijoje apskaičiavimo, dėl metalo apdir-bimo liejyklų Balkanuose, dėl Egipto paminklų senienų ir pan., bet buvo manyta, kad čia tik apskaičiavimo paklaidos, o pats metodas yra neklaidingas.

Žodžiu, priešistoriniai euro-piečiai statė milžiniškus kapų paminklus bei šventyklas ir ap-dirbdavo metalą jau daug anks-čiau negu Artimieji Rytai. Taigi pažįstas, kad Europos „tamsūs barbarai“ sėmėsi kultūros iš Ry-tų, dabar, anot britų profeso-riaus Colin Renfrew, reikia keis-ti.

Tokiu būdu Los Millares Is-panijoje kapai ir mūrai yra ne iš 2350 metų pr. Kr., bet iš 2900 metų, ir Kretos kurgani-niai kapai 4 šimtmečius vėliau statyti, negalėjo būti jiems mo-deliu. Šventyklos Maltos saloje statytos 2200 metų pr. Kr. bėgy-nių daiktų ir paminklų pasirodė daug senesni, negu iki šiol buvo manyta. Taip pvz. Artimųjų Rytų senosios gyvenvietės, laiky-tos 4000 — 4500 metų pr. Kr. senumo, pasirodė yra 8000 metų senumo. Bet tai nebuvo dar prie-žastis netikėti šiai teorijai. Tie-sa, buvo iškilusios problemos dėl megalitinių statinių Anglijoje apskaičiavimo, dėl metalo apdir-bimo liejyklų Balkanuose, dėl Egipto paminklų senienų ir pan., bet buvo manyta, kad čia tik apskaičiavimo paklaidos, o pats metodas yra neklaidingas.

Žodžiu, priešistoriniai euro-piečiai statė milžiniškus kapų paminklus bei šventyklas ir ap-dirbdavo metalą jau daug anks-čiau negu Artimieji Rytai. Taigi pažįstas, kad Europos „tamsūs barbarai“ sėmėsi kultūros iš Ry-tų, dabar, anot britų profeso-riaus Colin Renfrew, reikia keis-ti.

NAUJI LEIDINIAI

• Dr. Joseph B. Končius, HISTORY OF LITHUANIA. Published by the Lithuanian American Community of the U.S.A., Inc.

Tai parankaus formato, 142 psl., populiariai santraukinė Lie-tuvos istorija angliskai. Tik ang-liškai skaitančiam ir maža ką ži-nančiam apie Lietuvos praeitį pirmajam susipažinimui leidinys pravers. Gaila vis dėlto, kad, šiandien visiems įpratus prie es-tetiškai patraukliai apipavida-lintų knygų, ši angliškoji Lietu-vos istorija primins daugiau dar 19 amž. pabaigos — spaudos draudimo gadynėje Tilžėje leis-tuosius leidinius, o ne 20 amž. antrosios pusės knyga Amerikoje. Pasitaiko ir akivaizdžių klaidų, kai nuotraukoje matome ežerai apjuostą Trakų pilį, o parašas po nuotrauka: „Vilnius fortress“. Ir tekste pasitaiko nerimtu, tie-siog iš giršto laužty tvirtinimų,

• LAIVAS. 1972 m., balan-džio mėn. Nr. 4. Religinio ir tautinio gyvenimo mėnesinis žu-rnalas. Leidžia Lietuvos marijo-nų vienuolija. Redaguoja kun. Kazys Barauskas. Redakcijos ir administracijos adresas: 4545 West 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata Ame-rikoje ir Kanadoje 4.00 dol., ki-tur — 5.00 dol.

Žurnalo puslapiuose nemažai velykinės medžiagos: K. J. Jau-niaus „Prisikėlimo spinduliuo-se“, Renės Rasos apybraiža „Per amžių amžius“, K. K. Patlabos „Velykų gaidžiai“ (iškarpa iš Varsėdžių istorijos), J. Vėbros „Velykos Ispanijoje“. Daug kul-tūrinio bei religinio pobūdžio in-formacijų iš viso pasaulio ir oku-putosios Lietuvos.

• MIKROFILMŲ SKAITYMAS

JAV politinės istorijos tyri-nėtojas ir specialistas Phil-ladelphijoje, Fidelity Bldg., 123 S. Broad St., atidarytas mikro-filmų skaitymo kabinetas Balch institute.

Sovietų draudžiamos literatūros leidėjai

Yra susidares specialus fondas vakaruose leisti tą literatūrą, ku-rios autoriai negali būti išleisti pačioje Sovietų Sąjungoje. Tai vadinamas Herceno fondas. Ji 1969 m. įsteigė dr. Karel Van Het Reve, olandas.

Prof. Reve tėvas buvo komu-nistų partijos laikraščio redakci-jos personalo narys, Pats prof. Reve komunistinių pažiūrų. Be-dėstydamas Leydeno universite-te, jis gavo vienerius laisvus me-tus. Kadangi jis dėstė rusų kalbą ir literatūrą, nutarė metams iš-vykti į Maskvą kaip olandų laik-raščio „Het Parool“ korespon-dentas. Čia jam 1967 m. teko ste-bėti, kaip teisiškas rašytojas Vla-dimiras Bukovskis. Teismas buvo viešas. Kai prof. Reve nuė-jo į teismo salę su kitais kores-pondentais, pamatė, kaip Sovie-tų policija brutaliai elgiasi su kaltinamojo draugais.

Tai sukėlė simpatijas persekio-jamiems kultūrininkams. Prof. Reve susisieko su kitais disidentais kultūrininkais. Tie ir kiti gyve-nimo faktai jį visai atšaldė nuo sovietinio komunizmo. Grįžęs į Olandiją, jis įsteigė minėtą Her-ceno fondą leisti tiems veika-lams, kurių autoriai Sovietuose negali išleisti. Fondui parinktas Herceno vardas, atsimenant, kaip Hercenas buvo caro ištrem-tas į Britaniją, kur jis leido kny-gas ir laikraščius.

Dabartinis Herceno fondas i-masi leisti slapta iš Sovietų Są-jungos atgabentus veikalus, ne-bijodamas rizikos, kad gali ne-išrinkti idėjų lėšų. Ir taip tas Herceno fondas jau išleido Mar-čenkos, Amalrikio, Litvinovo kū-rinius. Ypač didelio susidomėji-mo sukėlė Nadeždos Mandelš-tam autobiografija, anglų kalba išėjusi antrašte: „Hope Against Hope“.

Dabar profesorius Reve šio fondo veikloje talkina Amster-damo universiteto prof. Jan Willem Bezemer, Londono Eko-nomijos mokyklos prof. Peter Reddaway ir gabi organizatorė Elizabeth Fisher. Iš tų knygų lei-dimo susidares pelnas laikomas naujiems kūriniams leisti ir taip pat atidedamas parenti išleisti veikalų autoriams. Dirbama su gražiu pasisekimu. J. Pr.

kai apie priešistorinius lietuvių rašoma:

“The ancestors of these peo-ple came to Northeastern Euro-pe from Asia about 2.000 years before the time of Christ, cross-ing the Black Sea and sailing along the Dniepr River to set-tle by the Baltic Sea”. (3 psl.)

Leidinyas gaunamas ir „Drau-gė“, kainą 2.00 dol.

Priešistoriniai megalitinių akmenų statiniai prie Salisbury, Anglijoje. Jų statyba čia atlikta senųjų šiaurės Eu-ropos gyventojų prieš 4000 metų. Šie statiniai yra 1500 metų senesni už Egipto piramides.